

חֹבֶרֶת טַבֵּלְאוֹת
עַל פֶּרֶק
מִרְזַבָּה

נערך ע"י ישראל יצחק הלוי איצקוביץ
הזכות לצלם נתונה רק למטרות חינוך ולא
למטרות רווח
052-7635514

חומרות בתשלומי כפל: נוהגת בדבר שאין בו רוח חיים.
דינים בתשלומים: הגונב אחר הגונב אינו משלם כפל ותשלומי ל' וה'.

טוען טענת גנב שטבח ומכר מבואר שרבי חייא בר אבא פסק שמשלם ד' וה'

האם יש ראייה מהמשנה

א"ד א': היות והמשנה לא כתבה חילוק בין כפל ל' וה' לענין טוען טענת גנב, מובן שטוען טענת גנב ג"כ משלם ל' וה'.
א"ד ב': א"א להביא ראייה מהמשנה היות שבמשנה לא כתוב "אין בין" שכאילו משמע שהמשנה מונה את כל ההבדלים אלא כתב "מרוצה" ולכך תנא ושייר.

מקור שבכפל נוהג בון בדבר שיש בו רוח חיים ובין בדבר שאין בו רוח חיים.

בלל ופרט ובלל, אי אתה דין אלא בעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון = ילאו הקרקעות שאינם מטלטלים, ועבדים הקשו לקרקעות, ושטרות שאין גופו ממון, והקדש כי כתוב "רעהו".	על כל אבדה ↓ כא	על שור על זמור על שיה על שלמה ↓ רט	על כל דבר פשיע ↓ כא
---	-----------------------	--	---------------------------

אולי הפרט מורה שדווקא דבר שנבלחו מטמא במגע ומשא, אבל עופות לא.

קשיא:

האיך יתכן לומר דווקא דבר שנבלחו במגע ומשא, הרי "שלמה" אינו מטמא במגע ומשא.

תירוץ:

נימא שבבעלי חיים יהיה חייב רק דבר שנבלחו מטמא במגע ומשא, שהרי החורה כתבה שתי דוגמאות של בעלי חיים, ואי אפשר ללמוד משלמה, משום שכשכתוב בחורה כמה דוגמאות הכלל שדורשים מכל אחד בנפרד, ומשני הדוגמאות (שור וחמור) הללו לומדים דווקא שמטמא במו"מ.

קשיא:

היות וכתוב כמה דוגמאות ואחד מיותר, לומדים ממנו עופות.

תירוץ:

הגמ' דוחה, מכיון שמוכרחים לכתוב שניהם, שאילו כתב רק שור, היה אפשר לומר שדווקא שור והדומה לו שראוי ליקרב ע"ג המזבח, אבל דבר שאינו ראוי ע"ג המזבח אינו חייב בכפל. ואי כתב רק זמור, היה אפשר לומר שרק דבר שיש לו קדושת בכור, אבל דבר שאינו יכול לקבל קדושת בכור אימא לא, לכן כתב שניהם, אבל עופות לא.

קשיא:

"שה" מיותר, וממנו לומדים עופות.

תירוץ:

קדשיא:

אולי דווקא עופות טהורים הדומים לשה, דעופות טהורים מטמאים צבית הבליעה, ועופות טמאים אינם מטמאים כלל. – ולפי"ז צטוען טענת גניבה על עופות טמאים לא יסלם כפל.

תירוץ:

"כל" ריבוי הוא. – ולפי"ז ציטלו אל הלימוד של כלל ופרט וכלל, אללא לומדים מהכל לרבות הכל.

קדשיא:

דמעשר שנינו ש"כל" אינו ריבוי אללא כלל:

<p>וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּאֵדוּהָ וְנִפְשָׁהּ</p> <p>↓</p> <p>כָּא</p>	<p>בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבַיִן וּבַשֶּׂכֶר</p> <p>↓</p> <p>פֶּרֶט</p>	<p>וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׂאָקָה וְנִפְשָׁהּ</p> <p>↓</p> <p>כָּא</p>	<p>בְּלֹל וּפְרֵט וּבְלֹל, אִי אַתָּה דִין אֵלָא בְּעֵין הַפְּרֵט מֵהַ פְּרֵט פְּרֵי מִפְּרֵי וּגִידוּלֵי קִרְקַע, אִף כָּל פְּרֵי מִפְּרֵי וּגִידוּלֵי קִרְקַע.</p>
--	---	--	--

תירוץ:

תירוץ א' – יש לחלק בין "כל" שהוא ריבוי, ל"ככל" שהוא כלל. תירוץ ב' – הן הכי נמו "כל" כלל, וכאן הוא שונה, וטעם הדבר משום שצפרשת השומרים כבר למדנו כלל ופרט וכלל, דכי יתן איש אל רעהו כלל, כסף או כלים פרט, לשמור חזר וכלל, ולכאורה מדוע יש שוב פעם כלל ופרט וכלל, אללא ע"כ שמה שכתב "כל" הוא ריבוי.

<p>כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ</p> <p>↓</p> <p>כָּא</p>	<p>כֶּסֶף או כְּלִים</p> <p>↓</p> <p>פֶּרֶט</p>	<p>לְשִׁבּוֹר</p> <p>↓</p> <p>כָּא</p>	<p>בְּלֹל וּפְרֵט וּבְלֹל, אִי אַתָּה דִין אֵלָא בְּעֵין הַפְּרֵט מֵהַ פְּרֵט מִפּוֹרֵשׁ דְּבַר הַמְּטַלְטֵל וּגּוֹפוֹ מִמּוֹן = יֵאָחוּ קִרְקַעוֹת שְׂאִינִים מְטַלְטֵלִים, וְעַבְדִּים הַקָּשׁוּ לְקִרְקַעוֹת, וְשִׁטְרוֹת שְׂאִין גּוֹפוֹ מִמּוֹן</p>
---	---	--	--

מדוע צריך שור חמור שיה שלמה: 1) למעוטי קרקע. 2) למעוטי עבדים. 3) שטרות. 4) שמלה – למעוטי דבר שאינו מסוים, פירוש שאין לבעלים סימן שהוא שלו.

מדוע בתרב על כל דבר אבידה: ללמד שהטוען טענת גנב באבידה משלם כפל.

הקדמה לסוגיא:

שנינו שלשה הלכות:

- 1) הטוען טענת אבידה אינו משלם כפל.
- 2) נשבע שאינו אללו משלם קרן וחומש ואשם רק כשהודה מעלמו אבל אם התחייב רק ע"י עדים משלם רק קרן.
- 3) הטוען טענת גנב שמשלם כפל, הוא רק באופן שכבר הספיק להישבע לשקר.

בפרשת שומר חנם למדנו שני פסוקים על הפסוק השני לא נחלקו, ולכ"ע מדובר בטוען טענת גנב – המחלוקת הוא רק על הפסוק הראשון.

פסוק ב'

פסוק א'

פסוק זה אין מחלוקת ולכ"ע מדובר בטוען טענת גנב

פסוק זה יש מחלוקת ויש תנא חסובר שחזא בגנב רגיל

מ"ד אחד סובר שהוא בגנב רגיל, ומוכיח ממה שהפסוק השני מדובר בטוען טענת גנב, מובן שפסוק זה בגנב עלמו. לחנא ב' אדרבה היות ופסוק שני מדובר בטוען טענת גנב מוכיח שגם פסוק ראשון מדובר הטוען טענת גנב.

למ"ד שפסוק ראשון בגנב

למ"ד ששני הפסוקים מדובר בטוען טענת גנב

אחד לגנב ואחד לטוען טענת גניבה.

אחד לטוען טענת גניבה ואחד למעט אבידה שאינו משלם כפל

מדוע צריך שני פסוקים

הגנב - ה' מיותר

פסוק אחד מיותר

מהיכן למדנו שטוען טענת אבידה אין כפל

היקש ממה שסמכה תורה פרשת גניבה לפרשת טובח ומוכר, לומר לך שגם טוען טענת גנב יש בו ד' וה'.

הגנב - ה' מיותר

מהיכן למדנו שטוען טענת גניבה שטבח ומוכר משלם ד' וה'

ואע"פ שהיה אפשר לזכות ואמר מה אגבט כן משלם כפל אפילו ב' ז' זעזעה, תאמר בטוען טענת גנב משלם כפל רק עם זעזעה, והזכיה א' ונ'ה, כי י' כאלו אין משיבים על ההיקש.

ולבאורה היה אפשר ללמוד מק"ו:

כאן טוען טענת גנב 2222, כך גנב 2222 ו2222.

למסקנא - מהברייתא של חזקיה

לשון הפסוק: אם המציא תמציא בידו הנגבה משור עד זמור עד שיה זויים שנים ישלם:

שאלה א'	אם כתוב בתורה שור אפשר ללמוד הכל	תשובה	יאמרו שרק ראוי למזבח, לכך כתבה התורה "שה", וא"א לומר שהתורה מתכוונת שנלמד משה - רק ראוי למזבח, שהרי זה מובן כבר משור, וע"כ שהתורה מתכוונת שנרחיב יותר - ולכך לומדים ממנו הכל.
שאלה ב'	יאמר שור שה ונלמד הכל, ומדוע כריך את המילה חמור.	תשובה	אילו היה כתוב רק שור ושה הייתי אומר שרק קדוש בצכורה, לכך כתב חמור, ללמד גם מי שאינו ראוי לצכורה.
שאלה ג'	המילה חיים מיותר.	תשובה	אילו היה כתוב רק שור חמור שה הייתי אומר רק בעלי חיים, לכך כתבה התורה "חיים" להורות שבעלי חיים לאו דווקא, אלא כל דבר המטלטל וגופו ממון.

ברי להביין הישב את הגמרא צריך לבאר במה מהכללים שהתורה נדרשת בהם:

בלל ופרט - כל מקום שנאמר בתורה דבר הכולל הרבה דברים, ואחר כך פירט התורה כמה דברים בודדים, אנו אומרים אין בכלל אלא מה שפרט, ולכך התורה מתכוונת רק לדברים הבדודים.

פרט ובלל - אם הפרט קודם לכלל, נעשה כלל מוסף על הפרט, ולכך אנו לומדים כל דבר שדומה להכלל אפילו לא נכתבו בפירוט.

בלל ופרט ובלל - אם נזכר בתחילה מושג כללי ולאחריו מושג חלקי ולאחריו שוב מושג כללי, אז יש לרבות כל דבר שהוא דומה לפרט.

ביאור שאלה א' בברייתא

הגמרא הבינה שכוונת שאלת הברייתא שנלמד משור וגניבה באופן של פרט וכלל לרבות כל דבר:

<p style="text-align: center;">פרט וכלל – כלל מוסיף על הפרט וממילא יש חיוב כפל על הכל – וממילא מובן מדוע הקשו שיהא כתוב שור בלבד.</p>	<p>הַגְּנֵבָה</p> <p>↓</p> <p>כֵּן</p>	<p>בְּשׂוּר</p> <p>↓</p> <p>פֶּרֶט</p>
--	--	--

ומקשה הגמרא: שאדרבה – הרי הוא בסדר של כלל ופרט

וא"כ אינו מובן אלא התנא se
הברייתא ש'אמר רב שור באבד ויהא
מובן הכל, האז אדרבה היות והוא
כאן ופרט כל פרט חסר.

<p style="text-align: center;">כלל ופרט רק הפרט וא"כ תשלומי כפל נוהגים בשור בלבד.</p>	<p>בְּשׂוּר</p> <p>↓</p> <p>פֶּרֶט</p>	<p>הַגְּנֵבָה</p> <p>↓</p> <p>כֵּן</p>
--	--	--

שכוונת התנא להקשות מדוע התורה כתבה באופן של כלל ופרט – מדוע
התורה לא שינתה לומר באופן של פרט וכלל, ואז היה מספיק לכתוב רק שור.

אפשרות לתריץ:

חס נכונים הדברים אינו מובן תשובת הברייתא – כי התנא מסיב לו שאילו כן
היה אפשר לומר שרק ראוי למזבח, וזה לא נכון, שהרי בפרט וכלל הכלל הוא
הקובע ולא הפרט.

דהוי:

תירוץ של רבא

התנא סובר שהוא כלל ופרט וכלל

ואה הקשה התנא א"כ יכתוב רב
שור ומה גבין הכל, וע"ז תירץ שהיה
אפ"ש ע"כ קרב אצל המזבח וכו'.

<p style="text-align: center;">כלל ופרט וכלל, אי אתה דין אלא בעין הפרט</p>	<p>זוהים</p> <p>↓</p> <p>כֵּן</p>	<p>בְּשׂוּר</p> <p>↓</p> <p>פֶּרֶט</p>	<p>הַגְּנֵבָה</p> <p>↓</p> <p>כֵּן</p>
---	-----------------------------------	--	--

קשיא – כלל השני (חיים) אינו דומה לכלל הראשון, משום שגניבה כולל הכל,
ואילו חיים כולל רק בעלי חיים.

תירוץ – התנא של הברייתא היא כשיטת תנא דבי רבי ישמעאל שסובר שאין
הכללים כריכים להיות דומים, ואפילו אם אחד יותר כולל מהשני.

ביאור הברייתא לפי רבא

שאלה א'	ע"י לימוד כלל ופרט וכלל די לנו שיכתוב שור	תשובה	יאמרו שרק ראוי למזבח – לכך כריך את המלא תמלא.
שאלה ב'	די לנו שיכתוב שור שה	תשובה	יאמרו שרק קדוש בבכורה, לכך כריך את המלא תמלא.
שאלה ג'	די לנו שיכתוב שור שה חמור	תשובה	יאמרו שדווקא בעלי חיים – לכך כריך את המלא תמלא.
שאלה ד'	מהמילה אם המלא תמלא א"א לומר שכל לומר בעלי חיים לאו דווקא, שהרי כבר כתוב "חיים" וא"כ "חמור" כל לומר שבעלי חיים לאו דווקא.		

ביאור דברי הגמרא:

והבי קא קשיא ליה לפי תירוצו של רבא כך הקשה הברייתא

שאלה א' אם המצא תמצא למח לי מדוע כתוב בתורה אם המצא תמצא יאמר שור וגניבה וחיים שיכתוב שור כפרט, והכלל הוא גניבה וחיים והכל בכלל ואנחנו נלמד שכמו הפרט דבר המטלטל וגופו ממון, כך כל דבר המטלטל וגופו ממון. **תשובה** אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקרב לגבי מזבח אף כל הקרב לגבי מזבח אם היה כתוב רק שור לא היו לומדים כל הפרטים, אלא היו אומרים מה הפרט דבר הקרב לגבי מזבח אף כל וכו' לכך כתבה התורה אם המצא תמצא לומר שלא רק קרב אצל המזבח.

שאלה ב' מה יש לך להביא שה אם הפרט הוא דווקא דבר הקרב למזבח, א"כ שה הוא ג"כ דבר הקרב למזבח כשהוא אומר שה הרי שה אמור כשהתורה כותבת שה, הרי כבר יכלנו ללמוד אותו משור, וא"כ הוא מיותר הא מה אני מקיים גניבה לפי"ז מה לומדים מהכלל ופרט וכלל של גניבה וכו' לרבות כל דבר ולא רק דבר הקרב לגבי מזבח – וכעת הגמרא מצינה האיך נאמר יאמר גניבה ושור ושה וחיים שיכתוב שור ושה כפרט, והכלל הוא גניבה וחיים והכל בכלל ואנחנו נלמד שכמו הפרט דבר המטלטל וגופו ממון, כך כל דבר המטלטל וגופו ממון. **תשובה** אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה אם היה כתוב שור ושה בלבד, היה אפשר לומר שדווקא דבר הקדוש בבכורה, לכך כתבה התורה אם המצא תמצא ללמד שלא רק קדוש בבכורה.

שאלה ג' מה יש לך להביא חמור אם הפרט הוא דווקא דבר הקדוש בבכורה, א"כ חמור הוא ג"כ דבר הקדוש בבכורה כשהוא אומר חמור הרי חמור אמור כשהתורה כותבת חמור, הרי כבר יכלנו ללמוד אותו משור ושה, וא"כ הוא מיותר הא מה אני מקיים גניבה לפי"ז מה לומדים מהכלל ופרט וכלל של גניבה וכו' לרבות כל דבר ולא רק דבר הקרב לגבי מזבח – וכעת הגמרא מצינה האיך נאמר יאמר גניבה ושור ושה וחיים שיכתוב שור ושה וחמור כפרט, והכלל הוא גניבה וחיים והכל בכלל ואנחנו נלמד שכמו הפרט דבר המטלטל וגופו ממון, כך כל דבר המטלטל וגופו ממון. **תשובה** אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח אם היה כתוב שור ושה וחמור בלבד, היה אפשר לומר שדווקא בעלי חיים, לכך כתבה התורה אם המצא תמצא ללמד שלא רק בעלי חיים.

שאלה ד' מה יש לך להביא שאר ב"ח לפי דבריך שהמצא תמצא בא לשלול שלא רק בעלי חיים, זה לא נכון כשהוא אומר חיים כשכתוב המילה "חיים" הרי חיים אנחנו לומדים מזה כל בעלי חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה מה אני לומד מהכלל ופרט וכלל של שור חמור ושה לרבות כל דבר המטלטל וגופו ממון אם המצא תמצא ל"ל.

קדשיית הגמרא:

א"כ יולא שהמילה אם המלא תמלא בידו נשאר מיותר.

כדי להבין המשך דברי הגמרא צריך להקדים שכלל הפרט וככלל הפרט מצייר את הכלל, אבל לא יתכן שהפרט מצייר את הכלל שהוא מתנגד אליו.

תירוץ הגמרא:

אע"פ שהתנא של הברייתא סובר כשיטת דבי רבי ישמעאל שהכלל האחרון אינו חייב להיות דומה לכלל הראשון, מ"מ א"א ללמוד דבר שאינו דומה לכלל, והיות שהכלל השני "חיים" מובן שרק בעלי חיים, א"כ א"א ללמוד כל דבר המטלטל וכו', לכך המילה אם המלא בידו המיותר מראה שמשנים את הלימוד של כלל ופרט וכלל. רק המלא המלא בעלמו נהפך לכלל.

ואע"פ שהכללים כתובים אחד אצל השני, מ"מ התנא סובר שכל מקום אתה מוצא שני כללים סמוכים זה אצל זה הטל את הפרט בנ"הם.

א' אפשר אומר שהיאמר שכלל הפרט על חיים אף כן על חיים, שהרי מפורש בפסוק "חיים" וע"כ שהיאמר הנה מאמר אותי כל דבר המטלטל וגופו מ"א.

המ"א	במשור	תב"א	כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא בעין הפרט
↓	↓	↓	
כלל	פרט	כלל	

א' אפשר אומר שהיאמר מצייר את כל דבר המטלטל וגופו מ"א, שהרי כבר אמרנו מ"א - אך אמרים שרק דבר מסוים חייב בכך - פ"ה דבר ע"ה 12 סי"א.

המ"א	זמור	תב"א	כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא בעין הפרט
↓	↓	↓	
כלל	פרט	כלל	

קדשיית הגמרא:

א"כ יולא שהמילה "שה" מיותר.

תירוץ הגמרא:

התנא של הברייתא אינו סובר שהוא כלל ופרט וכלל, אלא הוא סובר שהוא ריבוי מיעוט וריבוי. - והפסוק "אם המלא המלא הוא ריבוי, שהוא כולל את הכל, והפרטים נועדו למעט: (1) קרקע. (2) עבדים. (3) שטרות. (4) מהמילה חיים שמשלם קרן לפי שעת הגניבה.

לפי"ז יוצא שתנא דבי חזקיה לומד מהפסוק "אם המצא תמצא בידו" שגג משלם כפל, וזה כוונת תירוץ הגמרא לעיל.

הגמרא חוזרת לדון בעניין המהירות לעניין הפסוק הראשון האם מדובר בפועל טענת גנב או בגנב עצמו

למ"ד שפסוק ראשון בגנב ופסוק שני בטוען טענת גניבה

למ"ד ששני הפסוקים מדובר בטוען טענת גנב

אשר ירשיעון חלוקים - פרט למרשיע את עלמו.

פטור
אם המלא תמלא המיותר.

חייב

מודה בקנס ולא באו עדים

מודה בקנס ובאו עדים

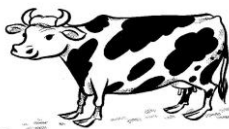
קדשיית הגמרא: מדוע כתוב הפרטים בפרשת אם המלא תמלא. תירוץ: מאחר שהחורה הורכה לכחוב את הפרשה של אם המלא, לכך כתבו את כל הפרטים, אע"פ שהם שלא לזכור. קדשיית הגמרא: אולי גנב עלמו משלם כפל רק אם נשבע לשקר. תירוץ: לחייב גנב לאחר שנשבע לא לריד פסוק, משום שאפשר ללמוד מק"ו מטוען טענת גנב שהגיע לידו בהיתר, וע"כ שהפסוק איירי אפילו בלי שבועה.

סיכום

למ"ד ששני הפסוקים מדובר בטוען טענת גנב	למ"ד שפסוק ראשון בגנב ופסוק שני בטוען טענת גניבה	
טוען טענת גנב	גנב עלאמו	אם ימצא הגנב
חייב ד' וה' בטוען טענת גנב	למעט טוען טענת אבד מחויב כפל	ה' המיותר
טוען טענת גנב		אם לא ימצא הגנב
למעט קרקעות וכו' בטוען טענת גנב	למעט קרקעות וכו' בגנב וטוען טענת גנב	על כל דבר פשע על שור על חמור על שיה על שלמה על כל אברה
מודה בקנס ולא באו עדים		אשר ירשיען אלהים
חייב כפל בגנב עלאמו - ומודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב	מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור	אם המצא תמצא
למעט קרקעות וכו' בגנב עלאמו	שלא לאורד כי הוא כל אומצ זאת מהפסוק עז כל צר פשע	הפרטים בפסוק אם המצא

בשעת העמדה בדין - 80 זוז

בשעת הגניבה - 100 זוז

דעת רב שהגנב צריך לשלם 180 זוז
כי תשלום הקרן הוא כשעת הגניבה, ואילו תשלום הכפל הוא כשעת העמדה בדין.
וכמו כן אם טבח ומכר את תשלומי ד' וה' הוא ישלם לפי שעת העמדה בדין.

מקור דברי רב:

תגובה זוזים

החיה לקרן - פירוש שאת הקרן תשלם כשעת הגניבה

בכרייתא מפורש שכחושה והשמיינה משלם גם תשלומי ד' וה' כשעת הגניבה.

קשייתא רב ששת:

היות ומתחילה היתה כחושה, ומה שהשמיינה היתה בעבור שהגנב נתן לה לאכול, לכך משלם כשעת הגניבה - אבל באופן שהבהמה הכחישה משלם כשעת העמדה בדין.

תירוץ הגמרא:

בברייתא מפורש שהוכחה משלם כשעת העמדה בדיון – א"כ מאלו גם לעניין הוכחה שמשלם כשעת המעדה בדיון.

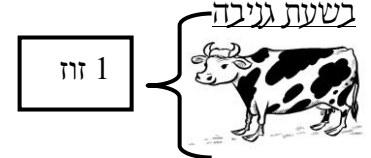
קשיית הגמרא:

הברייתא מדובר שהבהמה עלמה הוכחה, ואז ודאי שהגנב לריד לשלם, משום שמה לי קטלח כולח ומה לי קטלח פלגח (ולפי"ז יש לחלק בין מכירה לטביחה, דבטביחה משלם כשעת מכירה, ובמכירה משלם כשעת העמדה בדיון) אבל רב מדובר שהוכחה מחמת שמחירי השורים ירדו, ולכך יש לחלק בין תשלום קרן לתשלום כפל.

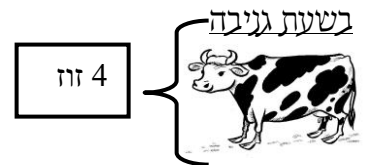
תירוץ הגמרא:

הגמרא דנה באיזה מיקרה יער רב:

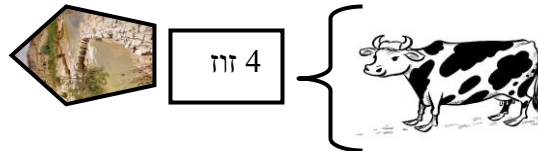
אפשרות א'

בשעת גניבה

בשעת העמדה

וע"ז אמר רב תשלום קרן משלם כשעת גניבה, וכפל כשעת העמדה בדיון. ונדחה משום שרבה אמר אגזון אגזון תבית אמת"כ עזה המתיר, שהוא משלם כשעת העמדה

וע"ז אמר רב תשלום קרן משלם כשעת גניבה, וכפל כשעת העמדה בדיון.

פועץ פוענת גניבה שגשבע והודה מעצמו - משלם קרן חומש ואשם ופטור מכפל

הודה לאחר שבאו עדים:

רבי יעקב
משלם כפל ואשם ופטור מחומש כי הוא כלול בכפל

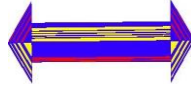
אפשרות א': בהתחלה היה שווה ל' ולכסוף שוה ל' נמאל שהכפל הוא ג"כ ל', ואילו החומש הוא זוז, נמאל שתשלום חומש אינו דומה לתשלום כפל, והאיך תשלום הכפל כלול בחומש.
נסיון להביא ראיה: אלא ע"כ מדובר שבתחילה היה שוה ל' זוז, ולכסוף שוה זוז, וממילא הכפל הוא זוז וגם החומש הוא זוז. – ומזה ראיה לרב שמשלמים כפל לפי שעת העמדה בדיון.
דחיה: חזרה לאפשרות א' – מדובר כגון שהודה ונשבע ל' פעמים, ולכך החומש הוא ג"כ ל' זוז.

חכמים

היות והוא משלם כפל הוא פטור מחומש אבל חייב באשם. וטעם הדבר משום שילפינו מהפסוק בראשו וזמיונותו - שדווקא כשמשלם קרן (ראשו) משלם חומש.

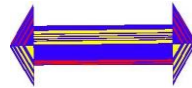
קשיא: מה הסיבה שאשם חייב, הלוא אפשר ג"כ למעט אותו מהפסוק.

תירוץ: היות ולענין אשם כחוב "את" הפסיק העניין.

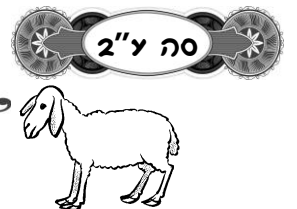
קשיא: מדוע פטור גם מאשם הרי "את" הפסיק העניין.

תירוץ: היות וכחוב "ואת" עם ו' הוא נחשב כו' החיבור, והוא מחבר את האשם לענין פטור. אבל חכמים סוברים שאילו כוונת התורה לחבר לא היה לו לכחוב את וממילא לא היה צריך את ו' החיבור. ורשב"י תירץ שחייבים לכחוב בשביל לחלק בין ממון גבוה לממון בעלים.

רשב"י

היות והודה פטור מחומש ואשם.

רב אילעא הבריעי

היות והתורה השתנה, לפי הגגב קנא בשינוי - סברא אז מפרז אינו משלם ל' זה משום ששלו הוא סופא

קשיא מהברייתא: צברייתא מבואר שגגב עגל ונעשה שור או טלה ונעשה איל משלם תשלומי ד' וה' כעין שגגב - א"כ ע"כ שאינו נחשב כשינוי, ומשום כך הוא כן צריך לשלם ד' וה'.

תשובת רב אילעא: אם אינו נחשב כשינוי, א"כ מדוע אינו משלם כשעת העמדה בדיון, אלא משלם כשעת הגניבה.

תשובת רבי חנינא: אין סברא לחייב אותו לשלם כשעת העמדה בדיון, משום שהגגב טוען שגנבתי טלה, אבל לא גנבתי איל.

תשובת רב אילעא: א"א לומר כן משום שאם הוא נחשב כשינוי הוא צריך להועיל לגמרי לומר שהגגב יקנה אותו.

תשובת רבי חנינא: השינוי נחשב לשינוי זטר שהוא משנה לענין תשלומים אבל לענין "שינוי קונה" אינו נחשב כשינוי.

קושיית רב זירא: שיקנה אותו בשנינו השם, שהרי הבהמה מטעם גדילתה שינתה את שמה.
תירוץ רבא: גם שור בן יומו נקרא שור, ממילא אין כאן שנינו השם.

עכ"פ מדברי הברייתא קשה לרב אילעא שהרי מבואר בברייתא שמשלם ל' זה

תירוץ: נידון זה עומד במחלוקת תנאים: לידוע שיש איסור להקריב בבית המקדש אתנו, ואם האשה היבלה חיטים באתנו וטחנה אותם, לדעת ב"ש אין השנינו קונה ועדיין עומד באיסורו, והברייתא כשיטתו. אבל לדעת ב"ה מותר להקריבו משום ששנינו קונה, וממילא אינו נחשב כאתנו.

ויסוד המחלוקת:

שְׁנֵיהֶם:	ב	ב"ש
הם ולא ולדותיהם	אפילו נשתנו	
כאילו כתוב שני - הם ולומדים הם ולא שנינו ולא ולדותיהם.	קשה!	ב"ה

האם קשה על שיטת רב: שיטת רב שתשלומי ד' וה' הוא כשעת העמדה, ואילו כאן כתוב שמשלמים כשעת הגניבה, ומתרת הגמרא מה שאמר רב שמשלם השלומי כפל וד' וה' כשעת העמדה בדין היינו דווקא אם הוא משלם במעות משום שהוא לריד כעת לשום את הבהמה, ולכך שמין אותה כשווי דהשתא. אבל אם הוא משלם טלה הוא משלם כשעת הגניבה, משום שטלה גנב וטלה הוא משלם.

רבה הביא ששינוי קונה

והביא ראייה מפסוק **וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל הַמֵּילִים מִיּוֹתְרוֹת -** ולומדים מזה שהוא חייב להחזיר רק כעין שגזל, ואם השתנה אינו חייב להחזיר את התוספת.
 והביא שני משניות שבהם מבואר ששינוי קונה:
 (1) הגוזל עלים ונעשו כלים משלם כשעת הגזילה.
 (2) לעניין ראשית הגז למדנו שאם היה לו ראשית הגז וכדעו פטור מליתן לכהן משום שקנאו.

לְעֵנְיִין יֵאוּשׁ

רַב יוֹסֵף

רַבָּה

יֵאוּשׁ אֵינוֹ קוֹנֵה אֶפִּילוֹ
מִדְרַבָּנִן

הַכְרִיעַ שְׁקוּנָה רַק הַתַּפְקַח הָאֵם הוּא קוֹנֵה מִדְרַבָּנִן אִם מִה"ת
מִה"ת: - כְּמוֹ מוֹלָא אֲבִידָה שִׁאוּשׁ קוֹנֵה מִה"ת, כְּמוֹ"כ בְּגִנְיָבָה.
מִדְרַבָּנִן: - א"א לְלִמּוּד מֵאֲבִידָה מִשּׁוּם שְׁלֵעֲנִיין אֲבִידָה הוּא מִמּוֹן שְׂבֹא
לִידוֹ זֵהִיחַ, מִשֵּׁא"כ גִּנֵּב - אֲבָל חֲכָמִים תִּיקֶנוּ מִפְּנֵי הַשָּׂדִים שֶׁאִם
יִלְטְרוּ לְהַחזִיר אֶת הַגְּנִיבָה - הַגְּנִיבִים יִמְנְעוּ מִלְּחַזֹּר בַּחֲשׂוֹבָה.

הַקּוּשִׁיָּה: מִזְבוֹחַר בְּמִשְׁנֵה שְׁהַגּוּזֵל חֲמֵץ וְעֵצֵר עֲלוּי הַפֶּסַח אֲדוֹמֵר הַגִּנֵּב לְזַבְעָה"ב הָרִי שְׁלַךְ לִפְנֵיךְ, וּבְחֲמֵץ הַזַּעֲלִים וּוְדֹאֵי
הַתִּיִּיאֲשׁוּ, וְעַכ"ז הַגִּנֵּב אֵינוֹ קוֹנֵה שְׁהָרִי יִכּוֹל לְאֹמֵר הָרִי שְׁלַךְ לִפְנֵיךְ.
תִּירוּזִין: יֵאוּשׁ קוֹנֵה דְּוֹקָא בְּאֹפֶן שְׁהַגִּנֵּב חֲפֵץ לְקוֹנוֹתוֹ, וּבְחֲמֵץ אֵין דַּעַת הַגִּנֵּב לְקוֹנוֹתוֹ, וּבִיאֲשׁוּשׁ לְזַד לֹא נַעֲשֶׂה שְׁלוֹ.

הַקּוּשִׁיָּה: לְעֵנְיִין קִרְבֵּן מִזְבוֹחַר "קִרְבָּנִין" וְלֹא קִרְבֵּן הַגּוּזֵל - וְאֵי אֵיִירִי קוֹדֵם יֵאוּשׁ פְּשִׁיטָא, שְׁהָרִי אֵינוֹ שְׁלוֹ, וְלֹא לְרִיד
פְּסוּקָה. אֲלֹא ע"כ לְאַחַר יֵאוּשׁ, וְא"כ אֵינוֹ קוֹנֵה.
תִּירוּזִין: שְׁגִנֵּב קִרְבֵּן שְׁכַבֵּר הוֹקֵדֵשׁ לְשֵׁם קִרְבֵּן - לְפִירוּשׁ הַרְאֲשׁוֹן שֶׁל רַש"י מְדוּבָר קוֹדֵם יֵאוּשׁ, וְחִידוּשׁ הַגַּמְרָא שֶׁאֵינוֹ
עוֹלָה לְרִאשׁוֹן אֶפִּילוֹ לְזַעֲלִים הַרְאֲשׁוֹנִים, מִשּׁוּם שְׁהַגּוּזֵל לֹא הִקְרִיבֵנוּ לְשֵׁם זַעֲלִים, וְנִפְסַל מִשּׁוּם שְׁהוּא קִרְבֵּן
שְׁנִשְׁחַט שְׁלֹא לְשֵׁמָה. פִּירוּשׁ ז' מִפְּרָשׁ רַש"י - שְׁמְדוּבָר לְאַחַר יֵאוּשׁ, וְכֹאֵן הַיֵּאוּשׁ אֵינוֹ מוֹעִיל מִשּׁוּם שְׁהִיֹּת
וְהַקִּרְבֵּן כַּבֵּר הוֹקֵדֵשׁ, כֹּכֵל מִקּוֹם הוּא נִמְלָאֵת בְּרִשׁוֹת הַקֵּדֵשׁ, וְאֵין יֵאוּשׁ מוֹעִיל.

אֲבִי מִבִּיא רֵאִיָּה: לְמַדְנֵוּ לְעֵנְיִין טוֹמֵאֵת הַזֵּב שְׁכַתוֹב בְּמִשְׁכָּבֵוּ וְיִלְפִינֵן בְּמִשְׁנֵה שְׁדוּקָא מִשְׁכַּבֵּו נִהַפֵּךְ לְהִיֹּת טוֹמֵאֵת
מִשְׁכַּב, וְלֹא הַגּוּזֵל. וְלְכַלְאוּרָה אִם הַזֵּב גִּזַּל כְּמֵר וְעֵשָׂה מִמֶּנּוּ מִשְׁכַּב וּוְדֹאֵי שְׁהוּא קוֹנֵה לְכוּ"ע שְׁהָרִי עֵשָׂה
שִׁינוּי מַעֲשֶׂה, אֲלֹא ע"כ מִשְׁכַּב דְּחַבְרִיָּה, כְּמוֹ הָכִי גִזַּל קִרְבֵּן הַכּוֹוֵנָה קִרְבֵּן מִמֶּשׁ וְלֹא חוֹלִין.
וְלִכְךָ אֵינוֹ יִכּוֹל לְטַמְאַתָּו מִשּׁוּם שְׁאֵינוֹ שְׁלוֹ

הקדמה:

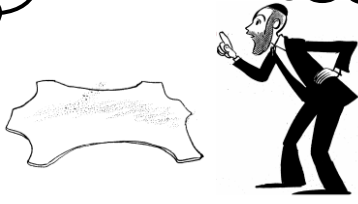
כדי שחפץ יוכל לקבל טומאה הוא צריך להיות "כלי", לכך סתם אבן מהרחוב שנגע במת אינו נטמא משום שהוא אינו כלי. לכך עור של בהמה אינה מקבלת טומאה עד שיהיה עליו קס כלי, ומבואר במשנה שיש שני סוגי עורות:

עור ששל: עבד

אני חונה
להשתמש בהם

עור ששל: מעל הבית

אני חונה
להשתמש בהם

המחשבה אינה מועילה להכשירו לקבל טומאה, משום שיכול להיות שהוא יתחרט וימכור את העור, והלוקח לא ישתמש עימו לצורך כלי אלא לצורך שימוש אחר.

ממחשבה זו ואילך העור ראוי לקבל טומאה.

עור ששל: גזל

אני חונה
להשתמש בהם

עור ששל: גב

אני חונה
להשתמש בהם

זעת"ת"ק

מחשבה אינה מועילה כי הבעלים אינם יודעים מי הגזלן - ממילא הם לא מתייאשים.

מחשבה מועילה כי הבעלים אינם יודעים מי הגנב - ממילא הם מתייאשים.

הבעלים יודעים שלא ניתן להוציא מידי הגזלן, לכך הם מתייאשים.

הבעלים מקוים למצוא את החפץ - ולכך הבעלים לא התייאשו.

עב"פ לכו"ע אם הבעלים התייאשו - קונים את החפץ, א"כ יאוש לבדו קונה - וקשה על רב יוסף

תירוץ א' – רב יוסף

מדובר שהגנב חתך את הלכות העור, וממילא עשה שינוי בעלם העור, ולכך קנה – אבל יאוש לבדו אינו קונה.

דחיית רבה בר נתן

הרי המשנה מדובר בעילבא שהוא דבר שאין לריד מעשה כדי להכשירו לקבל טומאה, ומחשבתו לבד גורמת לקבל טומאה, וא"כ ע"כ שהגנב או הגזלן לא עשו שום שינוי בעור.

תירוץ ב' – רבא

היות ומתחילה היה "עור" וע"י מחשבתו הוא משנה את שמו ונקרא "כלי" ולכך הוא נקרא שינוי מעשה הקונה.

קשיא

איתא במשנה שמי שגנב מריש (קורה גדולה) וקובעו צנין, שנעשה בו שינוי השם, שהרי בתחילה הוא קרוי קורה ועכשיו הוא קרוי גג, וחכמים קבעו שאינו לריד להחזיר את הקורה עלמה משום תקנת השבים, אלא משלם כסף. משמע שלולי תקנת השבים היה חייב להחזירו כמו שהוא, אע"פ שנשתנה שמו.

תירוץ רב יוסף

אין כאן שינוי השם, שגם בעת שהוא קובע הוא נקרא מריש, וממילא אין כאן שינוי השם, והביא ראיה ממה שיחזקאל אמר בניציאותו תיאר את לורת הבית, ומביא שהיה שם עוים שזה הקורות, ואע"פ שהם כבר קבועים בקיר הוא קורא להם קורות.

תירוץ רב זירא

במריש יכ סיבה מיוחדת שלולי תקנת חכמים היה חייב להחזירו, משום שהוא שינוי החוזר לברייתו, כי ע"י שיסתור את הכותל חוזר הקורה (מריש) להקרא בשמו הישן, בכה"ג אמרינן שהשם החדש אינו שם חזק כ"כ שיהיה נקרא שינוי השם קונה.

הקשיא במקורה

מקוה אינו נאסר אלא במים תלושים, לכך אם לקח עץ וקובעו לנינור ואח"כ קובעו באדמה, הוא פוסל את המקווה משום שהיה כלי מעיקרו, ממילא המים הנכנסים בכלי זה נהפכים להיות תלושים הפוסלים את המים במקווה. אבל אם חיברו באדמה קודם שנהפכו להיות כלי, הוא אינו פוסל את המים. ולכאורה אפילו באופן שלא היה כלי ואח"כ קובעו שיפסל, שהרי למעשה נשתנה שמו מבול עץ להיות כלי.

תירוץ

מים שאובים אינו פוסל כי אם מדרבנו, ולכס הם קבעו שרק אם היה לינור ואח"כ קובעו בכותל הוא פוסל. אבל אם לא היה שם כלי וקובעו היות והוא בטל לקרקע הוא אינו פוסל.

מבואר בצרייחא שגנב וגזלן ואנס שתרמו או הקדישו או עשרו, תופס = וזה וודאי שאין אדם יכול להקדיש או לעשר דבר שאינו שלו, אלא ע"כ שנתייאשו הבעלים, א"כ יאוש לבדו מועיל.

תירוץ

שיש שנוי השם, במעשר ותרומה - משום שנתחילה נקרא טבל. הקדש - שנתחילה נקרא הדיוט.

לפי מ"ד ב' - אינו קונה

והשיב את הגזילה - חפילו נשחנה

קושיית הגמרא: הרי כתוב "אשר גזל" שמשמע ממנו כמו שגזל.
תירוץ: מהמילה "אשר גזל" לומדים שגזל את אביו שאינו משלם חומש.

לפי מ"ד א' - קונה

והשיב את הגזילה אשר גזל - כעין שגזל.

קושיית הגמרא: פסוק זה נלכד כדי למעט שאם גזל את אביו הוא אינו משלם חומש.
תירוץ: אפשר ללמוד שני דברים, כי היה יכול לכתוב "גזילו" היות שהאריך לכתוב "אשר גזל" אפשר ללמוד שני לימודים.

לפי רבא

אם עלה קרבנו - ולא גזול, וקודם יאוש לא לריד פסוק, אלא ע"כ שהפסוק בא ללמד על לאחר יאוש.

קושיית הגמרא: רבא אמר שמדובר שגזל קרבן.
תירוץ: רבא חזר בו - או שאחד מהבדייתות תלמידו רב פפא אמרו, ובטעות אמרו כן בשמו של רבא.

לפי עולא

והבאתם גזיל ואת הפסיון ואת הגזילה - מקיש גזול לבעל מוס, כמו בעל מוס אין לו תקנה, גם גזול אין לו תקנה.

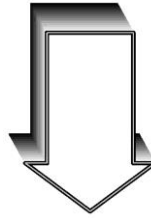
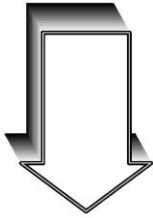
מדוע תשלומי ד' זה' אינו נוהג אלא בשור ושה

קושיית הגמרא: צפרק שור שנגח את הפרה למדנו שלומדים ג"ש שור שור משבת שהיכן שכתוב בתורה שור הכוונה לכל בעלי החיים, א"כ מדוע תשלומי ד' וה' הם על שור ושה בלבד, הלוא אפשר ללמוד ג"ש משבת. תירוצי: היות וצפרקת ל' וה' כתוב פעמים שור ושה, לומדים שדווקא שור ושה.

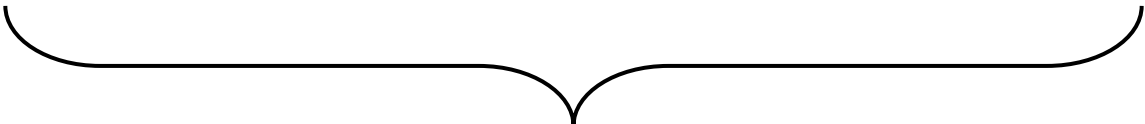
סיפא
וְזָמְשָׁהּ בְּקָרְ יִשְׁלַם תְּנוּת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע
צֵאן תְּנוּת הַשָּׂה:

רישא
כִּי יִגְנוֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שָׂה וְטָבְחוּ אוֹ
מָכְרוּ

אפשרות א': שיכתוב חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע לאן ישלם תחתיו.
דחיה: אם התורה לא תכתוב בפירוש חמשה בקר תחת השה נוכל לטעות ולומר שחמשה בקר וארבע לאן מתייחסים לכל אחד מהמתים המזוכרים בתחילת הפסוק שבכל מיקרה ילטרך לשלם חמשה בקר וארבע לאן.
אפשרות ב': היות וכתוב פעמים תחתיו ואחד מיותר, מזה לומדים לחלק, ממילא שור ושה מיותרים.
דחיה: תחתיו אינו מיותר, משום שלומדים מזה שצריך לשלם כמוהו ולא שור כחוש וכדו'.

אפשרות א': שיכתוב כי יגנוב איש וטבחו או מכרו בלי לפרט מה גנוב.
דחיה: היה אפשר לומר שהפסוק איירי רק כשגנב שניים – שור ושה, וטבח וגם מכר.
תשובה: היות וכתוב "טבחו" "מכרו" בלשון יחיד, א"א לטעות.
דחיה: מכל מקום הייתי אומר שגנב שניים, ואחד טבח ואחרד מכר.
תשובה: או מכרו משמע שרק אם מכר או טבח.
דחיה: הו"א שמייירי שגנב שניים ואחד מכר או טבח, והשני חי.

מסקנא

שור דסיפא ושה דרישא מיותרים, כי היה יכול לכתוב כי יגנוב שור וטבחו או מכרו חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע צאן תחת השה.

דעת רב

הגנב השני פטור רק אם מעשה הגניבה היתה קודם שנתייאשו הבעלים, אבל אם מעשה הגניבה היתה לאחר שנתייאשו הבעלים הראשונים הוא חייב כפל. וטעם הדבר שהיות והבעלים התייאשו הגנב הראשון קנאו לגמרי ולכך הגנב השני הוא גנב רגיל וחייב כפל.

מבואר בזרייתא שטעם חיוב ד' וה' הוא משום שנשתרש בחטא, פירוש שנתחזק בחטאו. - הגמרא הבינה זהו"א שנשתרש בחטאו הכוונה שע"י טביחה ומכירה הועילה להפקיע את הבהמה לגמרי מהבעה"ב = ממילא לפני יאוש לא שייך כלל שהבהמה תלך מרשותו, וע"כ לאחר יאוש - ואם יאוש לבדו קנה, מה לי טבחו ומכרו הרי שלו הוא מוכר ושלו הוא טובח - אלא ע"כ שיאוש לבדו לא קנה.

תירוצ

נשתרש בחטא הכוונה ששנה בחטאו, והן הכי נמי הזרייתא מבאר באופן שמכר קודם יאוש הבעלים.

בזרייתא מבואר שלומדים מהפסוק וטבחו או מכרו = מה טביחה שאי אפשר להחזירה למאז הקודם, כך מכירה אין חייבים עליה רק אם היא אינה חוזרת.

לאחר יאוש

אם יאוש קונה מדוע חייב ד' וה' נימא שלו הוא מוכר ושלו הוא טובח.

קודם יאוש

המכירה אינה מועילה - ממילא אינו חייב ד' וה'.

לעולם קודם יאוש

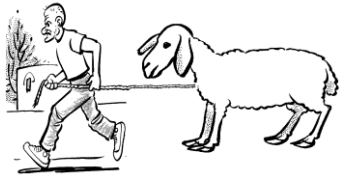
ואע"פ שהמכירה אינה מועילה מ"מ אם הגנב מוכרו לגמרי אע"פ שהיא חוזרת חייב ד' וה'. וכוונת הזרייתא למעט מיקרה שמוכרו לשלושים יום שאינו משלם ד' וה'.

מעשה א'

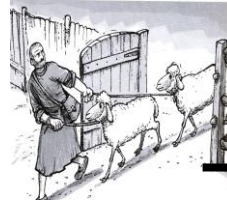
גגב ב'

גגב א'

בעה"ב

משלם קרן

משלם כפל

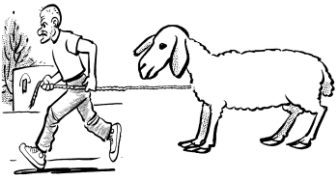
מעשה ב'

גגב ב'

לוקח

גגב א'

בעה"ב

משלם כפל

משלם ד' וד'

מעשה ג'

גגב ב'

אח"כ טבח

גגב א'

בעה"ב

משלם קרן

משלם ד' וד'

מעשה ג'
גגב א' - ד' וד'.
גגב ב' - קרן.

מעשה ב'
גגב א' - ד' וד'.
גגב ב' - כפל.

מעשה א'
גגב א' - כפל
גגב ב' - קרן

אם מיירי לפני יאוש אינו מובן מדוע גנב ב' משלם כפל - הרי זה גונב אחר הגנב. לאחר יאוש - אם נכונים דברי רב שיאוש לבדו קונה, א"כ מדוע משלם ד' וד', הרי שלו הוא מוכר. אלא ע"כ שיאוש לבדו לא קונה - ולכך משלם ד' וד'.

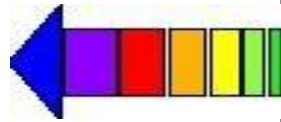
לאחר שהוכחנו ממעשה ב' שמוכרח להיות לאחר יאוש - א"כ מדוע השני משלם רק קרן, שישלם כפל, שהרי הוא של הגנב. - אלא ע"כ שיאוש לא קונה, ולכך הוא משלם קרן.

תירוץ רבא

מעשה ג'

גנג א - ד' וד'.
גנג ב' - קרן.

אם נכון שהברייתא מדברת לאחר יאוש - הלכה זו אינה מובנת, שהרי שינוי מעשה לכו"ע קונה, ומדוע גנג ב' משלם רק קרן.

לכך מזכירים לומר שהברייתא כולה מדברת קודם יאוש - וממילא הוא גם לפי רב

בגנג ב' הופכים ממועשה ב' למעשה ג'

מעשה ג'
גנג א - ד' וד'.
גנג ב' - כפל.

מעשה ב'
גנג א - ד' וד'.
גנג ב' - קרן.

מעשה א'
גנג א - כפל
גנג ב' - קרן

ברייתא זו מובנת בלאו הכי, שהיות והוא קודם יאוש, ממילא גנג ב' כגונב אחר הגנג.

אע"פ שאין כאן יאוש, היות ויש שינוי מעשה הקונה, ממילא גנג א' "קנהו" ולכך גנג ב' משלם כפל.

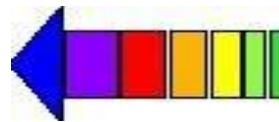
גנג א' משלם ד' וה' כי הוא "מכר", ומכירה מחייבת ד' וה' אפילו שהמכירה אינה מתקיימת. - אמנם גנג ב' אינו משלם כי אם קרן, שהיות והמכירה אינה מכירה, וגם זה קודם יאוש, נמלא שהגנג עדיין לא קנאו, ולכך הוא נחשב כגונב אחר הגנג.

תירוץ רב פפא

היות ורבא הוכיח מברייתא ג' שלא ניתן לומר שהברייתא לאחר יאוש, לכך בא רב פפא ואומר שניתן לומר שהברייתא לאחר יאוש.

מעשה ג'

גנג א - ד' וד'.
גנג ב' - קרן.

אע"ג שמדובר לאחר יאוש - רק שינוי רשות קונה, אבל כאן הוא שינוי מעשה, והברייתא סוברת ששינוי מעשה לא קונה כשיטת ב"ש. אבל מעשה א' ומעשה ב' מובנים כמו שהתבאר לעיל בקושיא.

אמנם דברי רב פפא מסתדרים רק לפי רב שסת - אבל לפי רב עדיין קשה מעשה א' וב' כגיל.

תירוץ רב זבד

כל הברייתא קודם יאוש - אמנם כשהגנג מזכיר רק אז הבעלים מתייאשים.

מעשה ג'
גנג א - ד' וד'.
גנג ב' - קרן.

מעשה ב'
גנג א - ד' וד'.
גנג ב' - כפל.

מעשה א'
גנג א - כפל
גנג ב' - קרן

היות וגנג א' לא מכרו, שינוי מעשה ללא יאוש הגנג אינו קונה - לכך גנג ב' משלם רק קרן.

היות וגנג א' מכרו, נמלא שהבעלים התייאשו - גנג ב' משלם כפל.

היות והבעלים לא התייאשו - גנג ב' משלם רק קרן.

מחלוקת רב נחמן זרב ששת

לאחר יאוש	קודם יאוש	
פטור מד' וה' יאוש קונה – שלו הוא מוכר	חייב בד' וה' אע"פ שהמכירה אינה מכירה.	רב
חייב בד' וה' יאוש לבדו אינו קונה – ע"י המכירה הוא מוליך אותו מכשותו.	פטור מד' וה' המכירה אינה מכירה – משום דבעינן אהני מעשיו.	רב ששת
	חייב בד' וה' אע"פ שהמכירה אינה מכירה – ללא בעינן אהני מעשיו	רב נחמן

כדי להבין היטב דברי הגמרא כאן ראוי להקדים – כשאומרים שתי"ב ד' וה' הוא לאחר יאוש דווקא מלבן עקבם יאוש אינו ת"ב ד' דברייתא. אע"פ [סו ע"א] הגמרא הקשה על ד' הסובר שאחר יאוש אינו ת"ב ד' וה' דלא הוא מוכר אלא הוא טובת – אמאי הקשו מדברי הרב"ת וה"א שתי"ב. אלא כאן הגמרא הקשה על ד' נחמן הסובר עקבם יאוש פטור דבעינן אהני מעשיו.

קושיה א

מבואר בדרייתא שטעם חיוב ד' וה' הוא משום שנשתרש בחטא, פירוש שנחזק בחטאו. – הגמרא הבינה דהו"א שנשתרש בחטאו הכוונה שע"י טביחה ומכירה הועילה להפקיע את הבהמה לגמרי מהבעה"ב = ממילא לפני יאוש לא שייך כלל שהבהמה תלך מרשותו, וא"כ דווקא לאחר יאוש הוא חייב בד' וה' משום דאהני מעשיו, אבל קודם יאוש אינו חייב בד' וה' משום דלא אהני מעשיו.

תירוץ

נשתרש בחטא הכוונה ששנה בחטאו, והן הכי נמי הדרייתא מבאר באופן שמכר קודם יאוש הבעלים.

קושיה ב

דברייתא מבואר שלומדים מהפסוק וטבחו או מכרו = מה טביחה שאי אפשר להחזירה למצב הקודם, כך מכירה אינן חייבים עליה רק אם הם היא אינה חוזרת.

לאחר יאוש

משמע שקודם יאוש פטור ללא בעינן אהני מעשיו

קודם יאוש

המכירה אינה מועילה – ממילא אינו חייב בד' וה'.

משמע שדווקא לאחר יאוש חייב בד' וה' משום דאהני מעשיו.

לעולם קודם יאוש

ואע"פ שהמכירה אינה מועילה מ"מ אם הגנב מוכרו חגמרי אע"פ שהיא חוזרת חייב בד' וה'. וכוונת הדרייתא למעט מיקרה שמוכרו לשלושים יום שאינו משלם ד' וה'.

דעת רבי אליעזר - ורבי יוחנן

דעת רבי אליעזר: סתם גניבה יש בה יאוש בעלים

מזה מדויק שהוא סובר שחיוב ד' זה' הוא דווקא לאחר יאוש כשיטת רב

אולי כוונת התורה שיש חיוב לשלם ד' זה' אפילו שהבעלים לא התייאשו, ואע"פ שהמכירה לא חלה.

קריאה:

דומא בטביחה לנהנו מעשיו - שכמו טביחה שהועילו מעשיו, כך מכירה הוא דווקא שהועילו מעשיו, וקודם יאוש המכירה אינה מכירה.

תירוץ:

אולי התורה מדברת שהגנב שמע את הבעלים מתייאשים - אבל סתמא אין יאוש בעלים.

קריאה:

דומא בטביחה שכמו טביחה שהחיוב הוא גם אם היה תיכף לאחר הגניבה.

תירוץ:

דעת רבי יוחנן: סתם גניבה אין בה יאוש בעלים

ומוכיח זאת ממה מגניבת נפש שוודאי לא מדובר לאחר יאוש, שהרי אדם לא מתייאש מעצמו - ועב"ז חייב.

מחלוקת רבי יוחנן ור"ל

מכר לאחר יאוש

דיש לקיש

רבי יוחנן

פטור
לאחר יאוש שלו הוא מוכר

חייב
חיוב גניבה הוא בכל האופנים

לאחר יאוש	קודם יאוש	
פטור מד' זה' יאוש קונה - שלו הוא מוכר.	חייב בד' זה' אע"פ שהמכירה אינה מכירה.	רב ור"ל
חייב בד' זה' יאוש לבדו אינו קונה - ע"י המכירה הוא מו"יא אותו מרשותו.	פטור מד' זה' המכירה אינה מכירה - משום דבעינן אהני מעשיו.	רבי אלעזר ורב ששת
חייב בד' זה' יאוש לבדו אינו קונה - ע"י המכירה הוא מו"יא אותו מרשותו.	חייב בד' זה' אע"פ שהמכירה אינה מכירה - דלא בעינן אהני מעשיו.	רבי יוחנן ורב נחמן

מבואר בברייתא:

שלב א'
הגונג 2 מהמה

שלב ב'
הקדיש

שלב ג'
מט

משלם לבעלים רק
כפל אגל ד' וד' הוא
אינו משלם משום
שבשעה שיטבח
כבר היתה של הקדש.

באיזה אופן הברייתא מדברת?

קודם יאוש

הבהמה אינה מתקדשת כלל – משום שהתורה אמרה איש כי יקדיש את ביתו, מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו.

לאחר יאוש

א"כ כל הסיבה שהוא אינו משלם משום שהוא הקדיש, משמע שאם הוא לא הקדיש היה משלם, משמע שלאחר יאוש משלמים ד' וה'.

תירוץ

מדובר קודם יאוש – והבעלים הקדישו אותו בז"ד

מה אמרו לו הבית דין?

חייב אתה ליתן

היות ואינו נקרא הכרעה מושלמת –
אם הבעלים הקדישו הוא פטור מד'
וה', ואם הבעלים לא הקדישו חייב.

צא תן לו

היות והבית דין הכריעו שחייב אפילו
לא הקדיש אינו משלם ד' וה' כי זה
נחשב כאילו כבר ביד בעלים.

בירור דעתו של רבי יוחנן לעניין המקדיש דבר שאינו ברשותו

אמר רבי יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש. הגזלן לפי שאינו שלו, והבעה"ב אינו יכול להקדיש לפי שאינו ברשותו.

הלנועים היו מניחים בסוף היום ואומרים של הנלקט יהיה מחולל. – רבי יוחנן מוכרח לסבור כמוהם, או מפני שהוא סתמא, ורבי יוחנן הכריע כסתם משנה. או שהוא המשך דעתו של רשב"ג, רבי יוחנן הכריע כסתם משנה שכתוב בה רשב"ג מכריעים כמוהו.

סתירה

אין אדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו

אדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו

הלנועים לא פדו את הכסף בסוף היום, אלא פדו בתחילת היום על מה שעתידין ליקח. ולכך:
 (1) אין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו.
 (2) אדם יכול להקדיש על להבא משום שיש ברירה.

התירוץ:

האם דעת רבי יוחנן שיש ברירה

אדם החושש שמא יבואו עניים ויקחו מתנות עניים יותר ממה שמגניע להם וממילא יכשלו באכילת טבל

רבי דוסא

אין ברירה	לא יפקיר בבוקר
אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו	יפקיר בלילה

רבי יהודה

יש ברירה	יפקיר בבוקר
אין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו	לא יפקיר בלילה

רבי יוחנן אמר שצנועים ורבי דוסא אמרו דבר אחד – מובן שדעת צנועים שאדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו כמו שנתבאר – וממילא מוכרח להיות שהצנועים גם סוברים שאין ברירה – ולעיל התגרר שדעת רב יוחנן שיש ברירה. תירוץ: הופכים את רבי יהודה ורבי דוסא – וממילא דעת רבי דוסא שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. קשיא: מדוע הופכים את המשנה, נהפוך את דברי יוחנן ולפיי"ז נימא שצנועים ורבי יהודה אמרו דבר אחד. תירוץ: במקום אחר מבואר שדעת רבי יהודה שאין ברירה.

היכן מצאנו שדעת רבי יהודה שאין ברירה

הלוקח יין מביין הכותלים (משנה זו סוברת שהם אינם גוים רק עמי הארץ שאינם מעשרים) בערב שבת – ואין לו זמן לעשר.

רבי יהודה

אינו יכול לשתותו בשבת
דאין ברירה

רבי מאיר

שיאמר בערב שבת שהוא עתיד להפריש
כמות יין לתרו"מ ושותה מיד.
דיש ברירה

א"נ מצאנו שדעת רבי יהודה שאין ברירה

א"כ יש סתירה בדעת רבי יוחנן

האחים שחלקו

כלקוחים דמי – שמה
שהם היבול הם זוכים
מכאן ולהבא
דאין ברירה

הצנועים אמרו כל המתלקט

שהם עמדו בבוקר
והפקירו את מה שהעניי
עומדים לקחת.
דיש ברירה

סתירה

תשובה

- 1) הצנועים אמרו "כל הנלקט", וממילא הם אמרו בסוף היום, והם סוברים שאדם יכול להקדיש דבר שאינו שלו.
- 2) כדעת הצנועים סובר גם רבי דוסא.
- 3) רבי יוחנן סובר שאין אדם יכול להקדיש ולא הכריע כדעת הצנועים, משום שמלא ברייתא אחרת משום שמבואר שם שאין הגנב אחר הגנב משלם – ולכאורה אינו מובן מדוע אינו משלם לבעלים, אלא ודאי שאינו נחשב כגונב מהבעלים היות ואינו ברשותו. – וטעם הדבר שהכריע כדעת ברייתא זו משום שגם הפסוק מסייע לזה.
- 4) דעת רבי יהודה שיש ברירה (שהרי לא הופכים את רבי דוסא ורבי יהודה) וטעם הדבר שרבי יהודה אוסר ביון הוא לא מפני שאין ברירה, אלא מחשש שמא ישבר החבית.

דעת הצנועים ורבי דוסא לפי רבי יוחנן

אין ברירה	לא יפקיר בבוקר
אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו	יפקיר בלילה

הבעלים עמדו בלילה והקדישו
את הנלקט
אדם מקדיש דבר שאינו
ברשותו

אע"פ שהם נראים לכאורה שני דברים מחולקים – הם בדעה אחת ממש.

דעת הצנועים דרבי דוסא לפי אבוי

רבי דוסא

אין ברירה	לא יפקיר בבוקר
אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו	יפקיר בלילה

אינו סובר בצנועים
דווקא בכשרים עשו חכמים תקנה.

הצנועים אמרו כל הנלקט

הבעלים עמדו כלילה והקדישו את הנלקט ע"י גנבים אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו

סוברים כרבי דוסא
אם בגנבים עשו חכמים תקנה - כ"ט
בכשרים.

דעת הצנועים דרבי דוסא לפי רבא

רבי דוסא

אין ברירה	לא יפקיר בבוקר
אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו	יפקיר בלילה

סובר בצנועים
אם בחולין מועיל להקדיש כשהוא לא אכלו - כ"ט
לעניין מעשר שני.

הצנועים אמרו כל הנלקט

הבעלים עמדו כלילה והקדישו את הנלקט ע"י גנבים אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו

אינם סוברים כרבי דוסא
דווקא לעניין מעשר שני מועיל לפדות כשהוא
לא אכלו כשיטת ר"מ שמעשר שני ממון גבוה.

דעת הצנועים דרבי דוסא לפי רבינא

רבי דוסא

אין ברירה	לא יפקיר בבוקר
אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו	יפקיר בלילה

הצנועים אמרו כל הנלקט

הבעלים עמדו כלילה והקדישו את הנלקט ע"י גנבים אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו

זה לא שני שיטות - אלא הצנועים היא רבי דוסא
ולדבריו מובן היטב מדוע רבי יוחנן לא הכריע כסתמא לצנועים, משום שהוא אינו
"סתם משנה" אלא דעה יחידאה, וממילא לא הוכרח להכריע כשיטה זו.

עדים נפרדים על גניבה ועל טביחה

גנב ע"פ שני עדים וטבח ע"פ שניים אחרים משלם ד' זה'

משנתנו דלא כר"ע - שלפי ר"ע א"א לחייבו ד' וה' משום שהוא חלי דבר.

קשיא:

ר"ע סובר שאין כאן פסול של "חלי דבר".

תירוץ:

עדי טביחה

ע"י עדים הללו הוא מתחייב ד' וה'.

עדי גניבה

ע"י עדים הללו הוא מתחייב כפל.

עדי ביאה

עדים הללו מעידים על מעשה איסור.

עדי קידושין

ע"י עדים הללו היא נהפכת להיות לאשת איש.

אפילו שעדי טביחה מלד עלמס אינס יכולים לחייב, מ"מ היות ועדי גניבה יכולים לחייב מלד עלמס, לכך עדי טביחה נחשבים כהמשך העדות.

אפילו שעדי ביאה לבדם אינס מועילים לגרום להריגת האשה - מ"מ אם יש שני כיתות האשה נהרגת, משום שהיות ועדי קידושין מלד עלמס נחשבים לעדים, ממילא כח השניה ממשיכה עדות נוספת.

באיזה אופן סובר ר"ע שיש חיסרון של "חצי דבר":

מעידים על שנה שלישיה

מעידים על שנה שניה

מעידים על שנה ראשונה

בנידון זה היות וכל כח עדות אינה מעידה על פעולה המחייבת ממון - נמלא שכל עדות אינה "עדות" אלא סיפורי מעשיות, וא"א לכרף כמה סיפורי מעשיות לעדות.

באיזה אופן סוברים חכמים שיש היסרון של "חצי דבר":

עד אחד מעיד שראה שער בגובה, ועד אחד מעיד שראה שער אחד בכריסה – שאינם מלטרפים לעשותה גדולה.

הו"א:

אין כאן פסול של חצי דבר, אלא יש כאן פסול של חצי עדות, משום שכל עד מעיד על דבר אחר, וא"כ איך יש כאן הו"א שנוכל לכרף אותם.

דהיה:

שני עדים מעידים שראו בגובה, ושני עדים אחרים מעידים שראו בכריסה – כאן כל עדות לעלמה אינה עושה מאומה, ואינה מעידה כלל על גדולה, משום ששערה אחת אינה חצי גדולה, אלא קטנה, נמצא שכל כת מעידה שהיא קטנה, שני כחות המעידים שהיא קטנה אין אומרים שתי כחות שהיא קטנה נהפכת לכת אחד שהיא כגדולה.

מסקנה:

י' י' 2

במשנה למדנו שמכר בשבת זייב ואילו בבבביתא למדנו שמכר בשבת פטור

תירוצ' א:

בבביתא לא תאני, וי"ז אני
אגנה את הכבש.

היות ומעשה הקניין נעשה בשבת ע"י חילול שבת, לכך אילו הגנב יחליט שהוא אינו מעוניין לקיים את המכירה ואינו רוצה לתת את הכבש – הוא אינו חייב להחזיר את התאנים מדין קלב"מ.

דהיה:

אם הגנב יתחרט, וודאי שהגנב אינו חייב להחזיר את התאנים, והמכירה תבטל, שהרי נעשה חילול שבת, נמצא שמלכתחילה אינו נידון כקנין, שהרי הוא יכול להתבטל, ומדוע מבואר בבביתא שהוא מכירה.

תירוצ' ב:

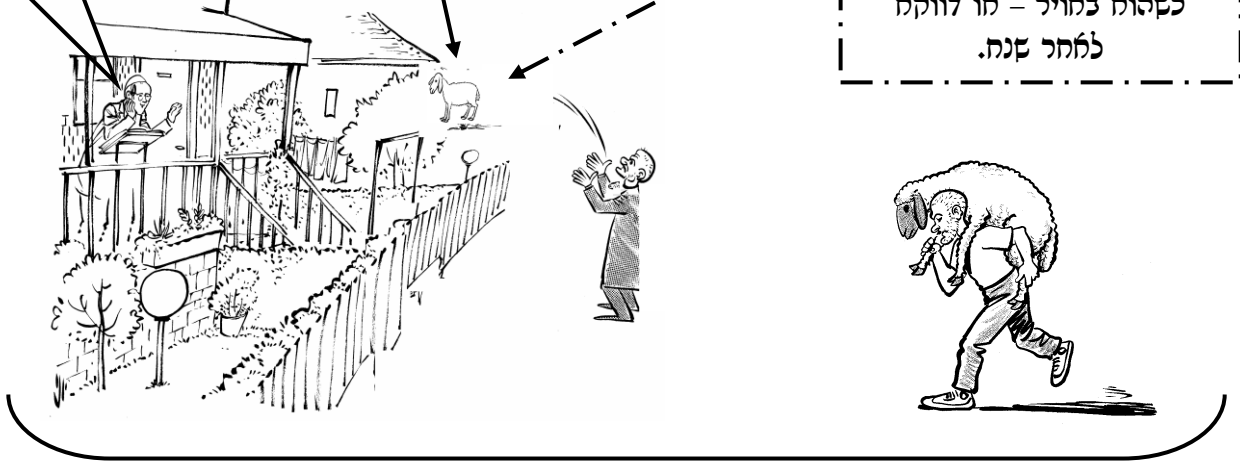
שאמר לו זרוק גניבה לחצרי ותקנה לי חצרי – ממילא בעת חלות הקניין נעשה חילול שבת – ולכך פטור מוד' זח'.

פירוש, שבעת הגניבה כשמוגיע לאויר הוא עבר על חילול שבת של הוצאה מרשות לרשות, ובמז"ב הל הקניין משומן שאויר שסופו לנזח במזנה דמי – וכאן א"א לומר שהגנב רוצה לחזור בו, שהרי הכבש כבר נמצא בחצירו של הקונה.

ניח גבי'ותיך אתרי -
אתנה י' תרי

מעשה הקנין
חל עוד בהיותו באויר, משום
שאויר ססופו לנוח כמונח דמי.

חילול שבת
מחלוקת האם הוא עובר
כשהוא באויר - או דווקא
לאחר שנת.

קושית הגמרא:

חכמים

קלוטה לאו כמי שהונחה דמי
חפץ הנקלט באויר של הרשות אינו נחשב
כמונח על קרקע של אותה רשות.

רבי עקיבא

קלוטה כמי שהונחה דמי
חפץ הנקלט באויר של הרשות נחשב
כמונח על קרקע של אותה רשות.

נמצא שמעשה חלות הקנין וחילול שבת לא היו
ביחד - ולכך לא שייך לפטור מדין קלב"מ.

נמצא שמעשה חלות הקנין וחילול שבת היו
ביחד - ולכך שייך לפטור מדין קלב"מ.

כי אצי"ן גי"ן אכו"ץ
גנה מא"י.

נמצא שהמשנה כר"ע בלבד?

שאמר לו זרוק גניבה לחצרי ותקנה לי חצרי ולא תיקנה לי חצרי עד
שינחה על הקרקע - נמצא שכלות הקנין וחילול שבת היו ביחד, וממילא
שייך שיהיה בו קלב"מ.

תירוץ הגמרא:

הוזרים לתירוץ א':
וא"א להקשות שאינו קנין ממה שאילו לא ראה הגנב לשלם לא היה חייב לשלם,
שהיות והמכירה חלה, זה שיש לו אפשרות לבטלו אינו מעלה או מוריד.
ומביא ראיה:

תירוץ רבא:

מי שהתייחד עם אמו לשם קידושין, ונתן לו אתננה עבור עבירה זו, אסור
להקריבו על המזבח - אע"פ שאם לא ראה לשלם לאמו, לא היתה יכולה לתבוע
אותו כבי"ד לשלם, עכ"ז היות ובמליאות שלם על עבירה הוי כאתנן.

מדוע משלם הרי קי"ל שמי שלוקה אינו משלם.

קשיא:

משנתינו כר"מ שסובר שלוקה ומשלם.

תירוץ:

אם משנתינו כר"מ:

משנתינו
טבח בשבת פטור דקלב"מ.

ברייתא
דעת ר"מ שטבח בשבת חייב ולא אומרים שקלב"מ.

תירוץ:

בטובה בעצמו
היות והגנב עלמו טבח לכך הוא פטור מטעם קלב"מ.

בטובה ע"י שליח
היות והגנב עלמו לא עבר חילול שבת, ממילא הוא חייב בד' וה'.

קשיא: אין שלוח לדבר עבירה, ממילא לריכוס לפטור את הגנב מלשלם ד' וה' מטעם שהוא לא טבח. תירוץ: בד' וה' יש גילוי מיוחד שחייבים אפילו אם נעשה ע"י אחר:
1) מהשינון טביחה למכירה מה מכירה ע"י אחר אף טביחה ע"י אחר.
2) תנא דבי רבי ישמעאל - "או" לרבות את השליח.
3) תנא דבי חזקיה - "תחת" לרבות את השליח.
קשיא: האידך יתכן שאם המשלח עלמו עשהו יהיה פטור, ואילו השליח שעושהו יהיה המשלח חייב בה. תירוץ: קלב"מ אינו "פטור" אלא שאינו חייב בדיני אדם, לכך כשוחטו ע"י שליח הוא חייב.

מה הסיבה שחכמים פוטרים בטובה ע"י אחר:

- 1) סוברים כר"ש דשחיטה שאינה מתרת לאכילה אינה שחיטה.
- 2) סוברים כרבי יוחנן הסנדלר שהזיד בשבת אסור לו ולאחרים - ולכך גם בשבת פטור.

וַיִּבְרָאתֶם אֶת הַשֶּׁבֶת כִּי קָדֵשׁ הוּא לָכֶם מִזִּכְלֵיהֶּ בִּמְוֹת יוֹבֹת

דווקא במזיד.

דווקא באכילה אצל בהנאה מותר.

כמו הקדש אסור באכילה כך מעשה שבת אסור באכילה.

חד אמר: מן התורה כנתבאר.
חד אמר: מדרבנן - מהפסוק א"א ללמוד משום שלומדים ממנו שקודש "הוא" ולא מעשיו קדושים. לשיטתו לא פטרו חכמים בד' וה' אלא בשוחט לעבודה זרה, ושור הנסקל.

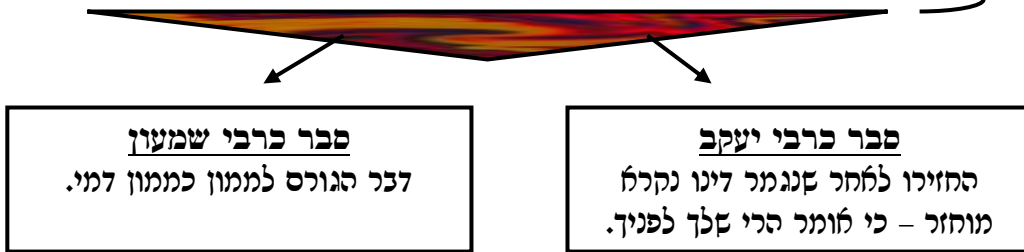

קושיית הגמרא: כרגע שקחנו נאסר בהנאה, נמלא שוחט דבר שאינו שלו.
תירוץ: באומר שאינו עובדה כי אם בגמר זביחה.

עדיין

קושיית הגמרא: איסורי הנאה היא.
תירוץ: שמוסרו לשומר והרג כשהיה בבית השומר, וגונבו וטבחו מבית השומר קודם שהחזירו.

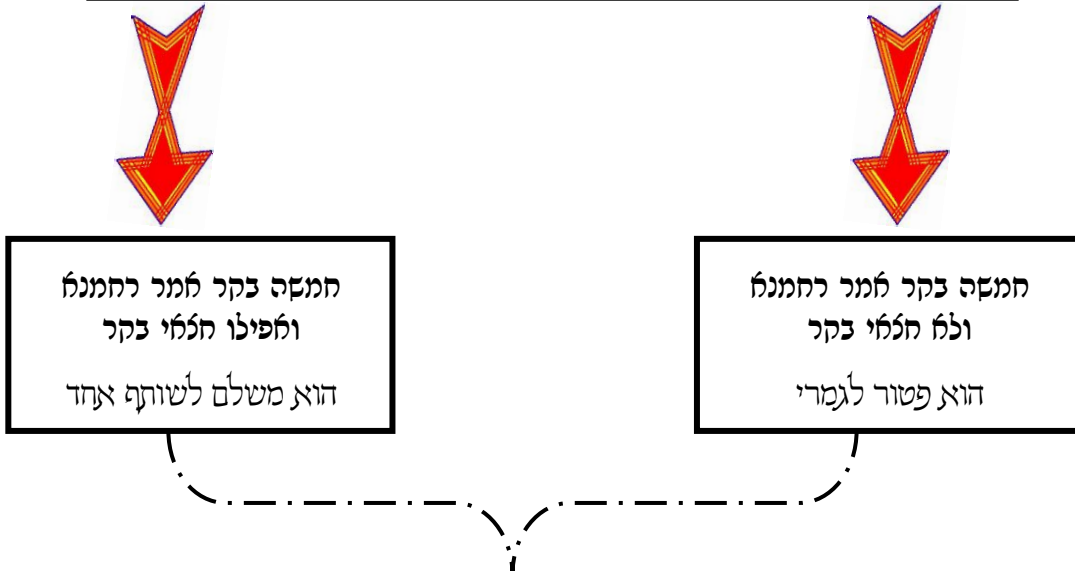
שיור הנסקל

היות והשומר יכול להחזירו לבעלים וליפטר - ודבר הגורם לממון כממון דמי = לכך הוא חייב בד' וד'.

גנב משותפין והודה לאחד מהם

רב נחמן הכריע שהוא פטור לגמרי - חמשה בקר אמר רחמנא ולא חלאי בקר.

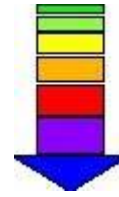
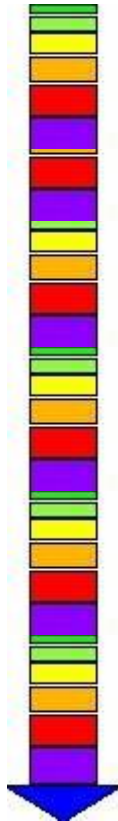
קושיית הגמרא על רב נחמן

סיפא

גנב משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח אינו משלם ד' וה'.

רישא

גנב משל אביו וטבח ואח"כ מת אביו משלם ד' וה'.

קושיא א'

לאחר שמת אביו הוא יורש חלק הבהמה, וממילא הוא נחשב כאילו הודה לאחד מהם (הוא ע"מו) ממילא נחשב כהודה לאחד השותפין - ועכ"ז משלם ד' וה'.

תירוץ

מדובר שעמד בדין קודם שמת אביו, ממילא נחייב לו על כל הד' וה', והחייב שהיה קודם מיתה נשאר כעת - רק היות שהוא ג"כ יורש מוותרים לו על חלק החוב.

קושיא ב'

אם הרישא מדובר שהובעו קודם שמת א"כ היה לו להשמיע סיפא שגנב וטבח קודם שמת רק העמדה בדין היה לאחר שמת. וממה שכתב בסיפא שטבח לאחר שמת מובן לכאורה שאילו היה קודם שמת בכל גווי היה משלם ד' וה'.

תירוץ

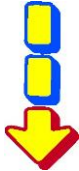
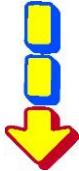
הן הכי נמי היה יכול לכתוב בסיפא שטבח ומכר קודם שמת והעמדה בדין היה לאחר שמת - רק היות שכתב ברישא טבח ואח"כ מת קודם לכך כתב בסיפא הפוך מת ואח"כ טבח או מכר.

אח"כ הכריע רב נחמן שהמשה בקר אמר רהמנא ואפילו הצאי בקר – ולכך אם הודה לשותף אחד הוא חייב לשותף השני

סיפא
גנב משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח אינו משלם ד' והי'.

רישא
גנב משל אביו וטבח ואח"כ מת אביו משלם ד' והי'.

היות ויש לו חלק בה נמלא שחלי מהטביחה שלו הוא טובח

משמע מזה אפילו לא הספיק אביו לתובעו בדין חייב

חייב חמשה בקר הוא דווקא בשלמים

חייב חמשה בקר הוא אפילו חצאים.

הטביחה אינה בשלימות באיסור
לכך הוא אינו מתחייב כלל.

הטביחה היתה לגמרי באיסור
לכך הוא משלם אע"פ שהתשלום היא לחלאין.

תירוץ

מעשיה ב'

מעשיה א'

אנתנו מעי'ים
שראובן גנב

אנתנו מעי'ים
שראובן גנב
אמכר

נמצאו זוממים

נמצאו זוממים – משלמים כל הד' והי'

משלמים תשלומי ג'

משלמים כפל

מעשיה ג'

משלם כפל

נמצאו זוממים
משלמים תשלומי ג'

אנתנו מעי'ים
שראזן גנ2

אנתנו מעי'ים
שראזן מכר

משלם כפל

אף אחד לא משלם
תשלומי ג'

נמצא זומם

אנתנו מעי'ים
שראזן גנ2

אנתנו מעי'ים
שראזן מכר

מעשיה די'

מעשיה הי'

כל העדות בטלה – וכולם פטורים.

אנתנו מעי'ים
שראזן גנ2

אנתנו מעי'ים
שראזן מכר

נמצא זומם

עד זומם מתי הוא נפסל

ג' ניסן תשלייט

א' ניסן תשלייט

למפרע הוא נפסל
 לאחר שבאו עדים זוממים וגילו שהם היו זוממים, לכך כל העדות מא' ניסן ואילך פסולים שהרי התברר שהם היו עדים פסולים.

מבאן ולהבא הוא נפסל
 מג' ניסן והלאה הוא נפסל מלהיות עד. ולכך:
 (1) על העדות של א' ניסן הם הוזמו וחייבים, למרות שהם אינם פסולים באותה שעה.
 (2) על העדות של ב' ניסן הם לא הוזמו, וממילא היא עדות כשרה.
 (3) מג' ניסן ואילך לא מקבלים עדות שלהם.

היות והתברר שמא' ניסן הם עדים פסולים מה"ת, לכך אי אפשר לקבל עדות שהעידו לאחר תאריך זה.

עדים זוממים הוא חידוש

עדים זוממים נחשבים כסותרים את עדות הראשונים, שהרי העדים הראשונים מעידים היינו במקום פלוני, והעדים השניים אומרים לא הייתם במקום פלוני, ממילא הוי תרי כנגד תרי, והוא חידוש שמאמינים לשניים עד כדי כך שהופכים את העדים לעדים זוממים. משום כך אין לך בו אלא חידוש ומכאן ואילך הוא נפסל, אבל לא למפרע.

א"ד ב'

רבא גם מודה לאביי שלמפרע הוא נפסל - אלא שתקנת חכמים שלא יהיו נפסל למפרע עדיות אחרות משום פסידא דלקוחות.

נפק"מ א'

לפי א"ד א' היות וכאן אין חידוש, משום שאין כאן תרי נגד תרי, אלא תרי נגד אחד, ועוד פעם תרי נגד אחד, ולכך גם העדות השניה מתבטלת.
 לפי א"ד ב' אע"פ שאין כאן חידוש, מ"מ היות ויש כאן תקנת הלקוחות, לכך העדות אינה מתבטלת.

נפק"מ ב'

לפי א"ד א' היות וכאן אין חידוש, משום ששני העדים הללו אינם כותרים, אלא מעידים שהם פסולים, ועדים הראשונים אינם נאמנים לומר שאינם פסולים, משום שאין אדם יכול להעיד על עצמו ולומר כשר אני. ממילא גם העדות השניה פסולה.
 לפי א"ד ב' אע"פ שאין כאן חידוש, מ"מ היות ויש כאן תקנת הלקוחות, לכך העדות אינה מתבטלת.

מבואר במשנה שעדים שהעידו על הגניבה ועל הטביחה ונמצאו זוממין משלמים ד' וה'

ובסתמא מדובר:

קשיא
 לאחר שהוזמו על
 עדות הגניבה נמצא
 שעדות הטביחה
 היתה עדות פסולה,
 ואם למפרע הוא
 נפסל מדוע הוא
 משלם על הטביחה,
 הרי הוא עדות
 פסולה

ב' ניסן תשלי"ט

ראינו את
 טובת יום ע"י
 זעה 8.00
 22 נ' ברכ

א' ניסן תשלי"ט

ראינו את
 טובת יום
 זעה 12.00
 22 נ' ברכ

ד' ניסן תשלי"ט

שני העדים
 הזא היו
 עמנו יום
 ע"י זעה
 8.00 2 מ'רון

ג' ניסן תשלי"ט

שני העדים
 הזא היו
 עמנו יום
 תמ"ש זעה
 12.00 32 נפת

היות ועדות הטביחה היתה
 ראשונה - ממילא היא
 הוזמה קודם לגניבה
נדה
 לאחר שהתברר שכל
 העדות היתה עדות מוזמת
 הוברר הדבר למפרע
 שעדות הטביחה היתה עדות
 פסולה.

תירוץ א':

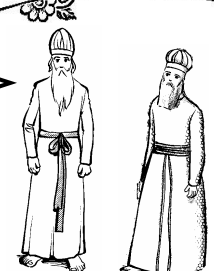
ד' ניסן תשלי"ט

שני העדים
 הזא היו
 עמנו יום
 תמ"ש זעה
 12.00 32 נפת

ג' ניסן תשלי"ט

שני העדים
 הזא היו
 עמנו יום
 ע"י זעה
 8.00 2 מ'רון

כיון שהעידו על הגניבה
 והטביחה בבת אחת, אף אם
 נפסול אותם למפרע מחמת
 עדות השקר שהעידו על
 הגניבה, עדיין כשרים הם
 להעיד על הטביחה, משום
 שהיות ומדובר בתוך כדי
 דיבור, והיו יכולים להתחרט
 על העדות של הגניבה.

מסקנה:

ג' ניסן תשלי"ט

שני העדים הזא
 היו עמנו יום
 תמ"ש זעה 12.00
 21 יום ע"י זעה
 8.00 32 נפת

א' ניסן תשלי"ט

ראינו את טובת יום
 זעה 12.00
 22 נ' ברכ ואחרת זעה
 8.00 הוא טובת אותו
 22 נ' ברכ

לימא כתנאי

מעשה א':

ג' ניסן תשליט

ש'י הער'ים
הלאז ה'יו אמ'נו
2'יום תמ'י'
עעה 12.00
פ'ת 32

א' ניסן תשליט

רא'ינו את שאולז ג'ונ'2
2'יום תמ'י' עעה 12.00
22'נ'י ב'ר'ך ואמ'רת עעה
8.00 הוא ט'זבת אות'ו
22'נ'י ב'ר'ך

הדין
העדים זוממים: היות
שהזמנו על הגניבה בלבד -
משלמים כפל.
הגנב: היות ועדות הגניבה
בטלה, ממילא בטל העדות
של הטביחה, ופטור
לגמרי.

מעשה ב':

ג' ניסן תשליט

ש'י הער'ים
הלאז ה'יו אמ'נו
2'יום תמ'י'
עעה 8.00
פ'ת 32

א' ניסן תשליט

רא'ינו את שאולז ג'ונ'2
2'יום תמ'י' עעה 12.00
22'נ'י ב'ר'ך ואמ'רת
עעה 8.00 הוא ט'זבת
אות'ו 22'נ'י ב'ר'ך

הדין
העדים זוממים: משלמים
תשלומי ג' משום שעליה
הזמנו.
הגנב: משלם כפל -
דהזמת טביחה אינה
גורמת לבטל עדות גניבה.

דעת רבי יוסי "דווקא בשתי עדויות אבל בעדות אחת כיוון שבטלה מקצתה בטלה כולה

מה הליאור בלברי רבי יוסי

אפשרות א':

והגיע כת נוספת והזימו את
העדות של הטביחה

ב' ניסן תשליט

רא'ינו את
שאולז ט'זבת
2'יום תמ'י' עעה
8.00 22'נ'י ב'ר'ך

א' ניסן תשליט

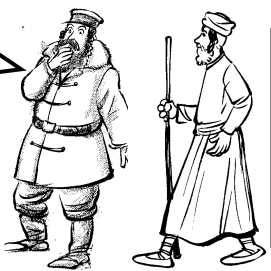
רא'ינו את
שאולז ג'ונ'2
2'יום תמ'י' עעה
12.00 22'נ'י ב'ר'ך

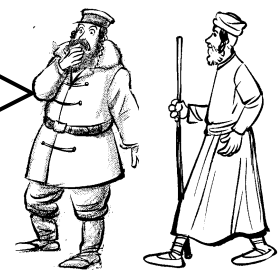
שני
כיתות

הדין
לכו"ע רק עדות של
הטביחה בטלה.

רא'ינו את
שאולז ט'זבת
2'יום תמ'י' עעה
8.00 22'נ'י ב'ר'ך

רא'ינו את
שאולז ג'ונ'2
2'יום תמ'י' עעה
12.00 22'נ'י ב'ר'ך

כת
אחת

הדין
בזה נחלקו - ודעת רבי
יוסי שהיות ועדות
הטביחה בטלה, עדות
הגניבה שהיא יום לפני
כן בטלה.

הגמרא דוחה אפשריות זו, משום שלא יתכן לפי דעת רבי יוסי שאם מצאנו שהעדים אמרו שקר ביום אחד נפסול את העדות שלהם ביום קודם לזה.

אלא ע"כ מדובר באופן זה:

ג' ניסן תשלי"ט

ע' העצ'ים
הלאו ה"ו עמ"ו
ז'ום e'e'
8.00 עעה
פ32

א' ניסן תשלי"ט

רא"נו את שמואל גונז
ז'ום תמ"ש' עעה 12.00
גנ"ז גנ"ז ואחרת
עעה 8.00 הוא טיבת
אותו גנ"ז גנ"ז

הדין
בזה נחלקו - לדעת ת"ק
רק עדות הטביחה
בטלה, ודעת רבי יוסי
שעדות שבטלה מקצתה
בטלה כולה.

מדוע מוכרחים לומר שהמחלוקת של רבי יוסי ורבנן הוא במחלוקת אב"י ורבא

רבי יוסי תוך כדי דיבור - ולכך שני העדויות נחשבות בעדות אחת

רבי יוסי

למפרע הוא נפסל
כל העדות בטלה

מכאן ולהבא הוא נפסל
לכך עדות הגניבה הקודמת אינה בטלה -
משום שבשעת העדות היו כשרים, ודווקא על
מה שהזמנו בטלה, כי אין לך אלא חידוש.

ונדחה שלכד"ע למפרע הוא נפסל

רבי יוסי

תוך כדי דיבור כדיבור
ולכך אם נחגלה שחלק
פסול מבטלים את כולה.

תוך כדי דיבור לאו כדיבור
לכך הם נחשבים כשני עדויות נפרדות, והיות
שהעדויות טביחה מאוחרת, לכך א"א לפסול את
הגניבה הקודמת לה.

בהמה תא"ן זה הא תמורת עולה
ותמורת ע"מ"ם

ר"מ: היא תמורת עולה כלכל - לתפיש לשון
ראשון.
רבי יוסי: אם נחווין לשניהם, ירעה עד שיסתאב
וימכה, וחזיה יקנה עולה וחזיה שלמים.
ואם התחרט, החרטה אינה מועלת, ונשאר עולה.

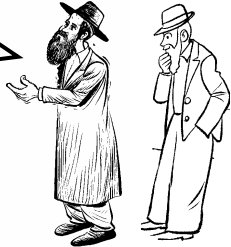

ומבואר בגמרא שדברי רבי יוסי היינו דווקא שהתחרט תוך כדי דיבור, וא"כ ראינו שתוך כדי דיבור לרבי יוסי לאו כדיבור דמי.
ותירנו שיש שני סוגי תוך כדי דיבור
תוך כדי דיבור קצר - כלי שאילת רב לתלמיד: שלום עליך. ובהו הוי כדיבור.
תוך כדי דיבור ארוך - כלי שאילת תלמיד לרב: שלום עליך רבי ומורי. בזה לא הוי כדיבור.

עדים שהוכחו ולבסוף הוזמו

ג' ניסן תשלי"ט

ש'ני העצים
המעיצים
ממאל הרג ה'ו
עמנו ביזויים

ב' ניסן תשלי"ט

אפרים ה'ה
עמנו
במזבז

א' ניסן תשלי"ט

ראינו את ממאל הרג
את אפרים בי'ום תמ'ש'
בפתח תקוה בע"ה
8.00

ומחדש רבא שעדים זוממים הללו נהרגים, ולא אנמרים שבשעת הזמה כבר הוכחה עדותן ובטלה, אלא הכחשה תחילת הזמה היא, שהיות והעדים של ב' ניסן העידו שהם שקרנים, וגם העדים של ג' ניסן העידו שהם שקרנים, לכך יש לומר שהעדים של ג' ניסן לא רק שאינם סותרים את העדים של ב' ניסן, אלא משלימים אותם.

הראיה:

מבואר בברייתא:

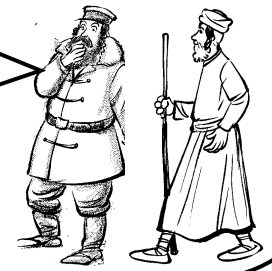
הדין:
העדים משלמים
דמי העין לעבד
שהרי נוח בן לרב

ש'ני העצים
הלא ה'ו
עמנו

הרב יצטרך
לשחרר את
העבד וגם
לשלם דמי העין

הרב סי'ן
את ע'ן
העבד והפ'ו
את ע'נו

וקשה:

- מדוע הוא משלם לעבד דמי עין - הרי העבד הרויח שייצא לחירות.
- מדוע הוא לא משלם דמי עבד לרב, שהרי זמם להפסיד את העבד לרב.
- מדוע נוח לרב בעדות זו.

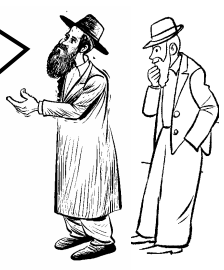
הדין:
הכת האמצעי
שרצתה
להפסיד לעבד
דמי עין,
משלמים לו
דמי עין

ש'ני העצים
האחרים
הלא ה'ו
עמנו

עדות זו טובה לאדון

הרב סי'ן
את ע'ן
העבד
ואת"כ
הפ'ו את
ע'נו

אלא על כרחך שהביאור הוא:

הרב הפ'ו
את ע'נו
ואת"כ
סי'מא את
ע'נו

מזה מובן שהכחשה תחילת הזמה - משום דאזי נימא שהכחשה אינה תחילת הזמה כת ב' אינם צריכים לשלם מאומה, שהרי בעדותם הם נהפכים לעדות מוכחשת ופסולה, ושוב אי"א לעשותם לזוממים. - אלא הראיה שהכחשה תחילת הזמה.

אנני דוחה את הראייה:

אנני מסביר שניתן לומר שהעדים המזוימים גם מעידים שהמעשה היה באופן שונה, ממילא אין כאן שני שלבים של הכחשה ואח"כ הזמה, אלא באים ביחד.

הדין:
העדים צריכים לשלם דמי עין לעבד

1] עמנו הייתם.
2] המעשה היה הפוך – האזון הפיל את עינו ואח"כ סימא את העין.

הרז סימא את עין עזרו ואח"כ הפיל את עינו.

מבואר בברייתא
מעידני איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין, משלמים דמי עין לרב.

והוא מוכיח זאת מסיפא:

אנ"כ היו צריכים לשלם דמי עבד, ולא רק דמי עין.

עמנו הייתם.

הרז הפיל את עינו וסימא את עינו.

אפשרות א':

לכך הוא מסביר שהברייתא מדובר:

הדין:
העדים צריכים לשלם דמי עין לאדון

1] עמנו הייתם.
2] המעשה היה הפוך – סימא את עינו ואח"כ הפיל את עינו

הרז הפיל את עינו וסימא את עינו.

וכמו שהסיפא מדובר בשני כיתי עדים כך הרישא מדובר בשני כיתי עדים.

מה הסיבה שהעדים השניים אינם משלמים דמי עבד:

- 1] כי העדים השניים מעידים שמעשה של הכאת האדון קודמת לעדים זוממים – נמלא שלל הקדימו בעדותם את מעשה השחרור.
- 2] העבד עלמנו ג"כ כבר הזמין את האדון לבית דין במקום אחר – ונמלא שהם לא הקדימו את פסק הדין לחייב לשחררו.

מהיכן הוכיח רבא

אם נימא שרבא הוכיח מהרישא

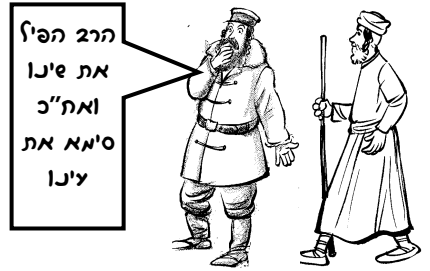
הדין:
הכת האמצעי
שרצתה
להפסיד לעבד
דמי עין,
משלמים לו
דמי עין

ש"י הע"מ
האחרונים
הלאו ה"ו
ע"מ

הרב ס"מ
את עין
העבד
ואת"כ
הפ"ז את
ע"ו

הרב הפ"ז
את ע"ו
ואת"כ
ס"מ את
ע"ו

עדים הללו אינם מוכחשים כלל – אדרבה עדים הראשונים מוכחשים, משום שכשהם טוענים שהפיל את עינו אינו סותר את העדות הראשונה, משום שדמי עין הוא פחות מדמי עין, וממילא הם רואים לחייב אותו פחות. וממילא אין כעת הזמה שנעשה הכחשה.

לכך ע"כ שדוא הגין שגם הסיפא מדובר בשלשה כתי עדים

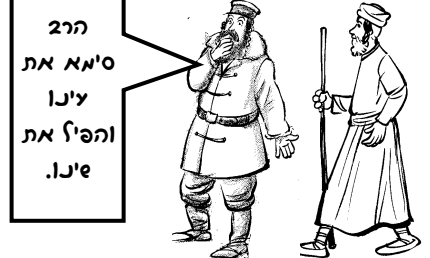
הדין:
הכת האמצעי
שרצתה
להפסיד לארון
דמי עין,
משלמים לו
דמי עין

ש"י הע"מ
האחרונים
הלאו ה"ו
ע"מ

הרב הפ"ז
את ע"ו
וס"מ את
עין ע"ו

הרב
ס"מ את
ע"ו
והפ"ז את
ע"ו.

עדים הללו מוכחשים – משום שהם מעידים שהארון חייב יותר ממה שהעידו הראשונים, ממילא הם מוכחשים ע"י הראשונים – וממילא מוכח שפיר שאע"פ שהם הוכחו ואח"כ הוזמו, מ"מ יש בהם הזמה, משום שהכחשה תחילת הזמה היא.

אמנם אב"י טוען:

הרישא מובן שמדובר בשלשה כתי עדים, משום שהיות וכתוב "שהרי הרב אומר כן" מובן שבנוסף לשני כתי עדים (הכת הראשונה וכת המזימים) יש כת נוסף המעיד לטובת הארון (הכת האמצעי) אבל הסיפא אין הכרע שיש כת נוסף, משום שמה שאמר "שהרי העבד אומר כן" אינו ראייה, משום שכל עדות טובה לעבד שהוא יולא לחירות.

מבואר במשנה שעדים שהעידו על הגניבה ועל הטביחה נמצאו זוממין משלמים ד' זה'

ובסתמא מדובר:

לאחר שהוזמו על עדות הגניבה נמצא שעדות הטביחה היתה עדות מוכחשת, ואע"פ כן לאחר שהוזמו על הטביחה משלמים תשלומי ג', אלא ע"כ שהכחשה תחילת הזומה.

ב' ניסן תש"י

ראינו את שואל טובת יום ש"ס
22.00 8.00
נ"ב

א' ניסן תש"י

ראינו את שואל טובת יום תמ"ס
12.00
נ"ב 22

ד' ניסן תש"י

ש"ס העדים האלו היו עמנו יום ש"ס
22.00 8.00
מ"ר

ג' ניסן תש"י

ש"ס העדים האלו היו עמנו יום תמ"ס
12.00 32.00

מדובר שעדות הטביחה הזומה תחילה, ואז עדות הגניבה אינה פסולה כלל, וממילא אין הוכחה שהכחשה תחילת הזומה.

דיחוי

ד' ניסן תש"י

ש"ס העדים האלו היו עמנו יום תמ"ס
12.00 32.00

ג' ניסן תש"י

ש"ס העדים האלו היו עמנו יום ש"ס
22.00 8.00

חייב

הודאה לבד א"א לחייבו משום שאין אדם נאמן להרשיע את עצמו, אבל כשכחו עדים הם יכולים לחייבו.

פטור

היות והודה בקנס פוטרנו התורה לגמרי, ושוב א"א לחייבו.

אם המוצא תמצא

שני הפסוקים של גנב מדובר בטוען טענת גנב – ממילא הפסוק אם המלא תמצא אינו מיותר משום שצא ללמד על גנב עצמו.

הפסוקים של גנב מדובר הראשון בגנב בעצמו והשני בטוען טענת גנב – ממילא הפסוק מיותר, ומזה לומדים שמודה בקנס פטור.

מבואר במשנה: גנב על שתיים ומכר על פי עד אחד או על פי עצמו

על פי עצמו פשיטא שפטור – אלא ע"כ טעל פי עצמו דומיא לע"א

כמו ע"א אם בא אחריו עד נוסף הוא מלטרף וחייב – כמו כן הודאת בע"ד פטור כל עוד לא באו עדים. הודאת בע"ד ואח"כ באו עדים חייב

כמו ע"א אם בא אחריו עד נוסף הוא מלטרף וחייב – כמו כן הודאת בע"ד על טביחה שהיא אינה פוטרת פטור כל עוד לא באו עדים. הודאת בע"ד בדבר שאינו מחייבו ואח"כ באו עדים חייב

מעשה בטבי עבדו

רבן גמליאל רצה מאוד לשחרר את עבדו טבי בעבור שהיה כשר – אלא שיש עשה לשחרר סתם עבד. פעם אחת סימא את עינו ור"ג פגש את רבי יהושע ואמר לו בשמחה שהוא צריך לשחרר את טבי עבדו:

רבי יהושע ענה לו:

ברייתא ב'
אין בדברך כלום שכנר הודית

ברייתא א'
אין בדברך כלום שכנר אין לך עדים

מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור
לכך היות והודה כבר שוב א"א לחייבו.

מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב
משום כך אמר לו אילו היה לך עדים
היה אפשר לחייבו לשחרר.

תנא זו סובר שהמעשה היה בתוך
הבית ממילא שוב א"א לתקנה כלל –
דמודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור.

תנא זו סובר שרבי יהושע היה חוץ
לבי"ד – ממילא החיסרון הוא רק
בעדים, אבל אילו יבואו עדים יתחייב.

לר"ע מודה בקנס פטור

קושיא על שמואל

מבואר בברייתא: ראה עדים שמשמשים ובאים ואמר גנבתי אבל לא טבחתני ולא מכרתני אינו משלם אלא קרן.

לכאורה כוונת הברייתא ללמד שאע"פ שלכסוף באו העדים מ"מ כיוון שקדם הגנב להודות קודם שבאו, ועכ"ז פטור.

ניסיון לתרץ – מדובר שחזרו העדים ולא העידו, אמנם אם העדים היו מעידים היו חייב.
נדחה – כסיפא מבואר שרשב"א אומר שיבואו העדים ויעידו, מובן שהרישא מדובר שהעדים יעידו.
מסקנה – רשב"א אומר מפורש שמודה בקנס חייב, ושמואל סובר כרשב"א.

האין רב מבאר את הברייתא

לכו"ע מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור – וכאן מדובר שבא להודות מחמת פחד שראה את העדים ממשמשים ובאים
ת"ק – מודה בקנס קודם שבאו עדים לעולם פטור.
רשב"א – מודה בקנס פטור היינו דווקא אם הוא מודה מחמת חרטה, ולא מחמת פחד מהעדים.

אם הודה בהודאה המחייבת – פטור.

אם הודה בהודאה שאינה מחייבת – אינו פטור. קושיה על רב המנונא

רבן גמליאל הודה על הכאת עבדו – הודאה זו היא הודאה שאינה מחייבת, שהרי בעת שהוא הודה אינו משלם מאומה.

ומ"מ למדנו שרצ חיסדא דייק מזה לעניין מודה בקנס, ורצ הונא לא דחה אותו שאין זה הודאה מחייבת = מובן שאין לחלק בין הודאה המחייבת להודאה שאינה מחייבת.

רב אשי מביא שתי ראיות לשיטת רב המנונא:

ברייתא

ראה עדים שמשמשין ובאים ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן.

לכאורה אינו מובן מדוע כתב "ולא טבחתי ולא מכרתי" – מדוע לא כתב שהודה ג"כ על טביחה ומכירה.

אלא ע"כ שהתנא רצה להדגיש שרק הודאה על גניבה אינה מחייבת אותו אם באו לאחריה עדים, משום שהיא הודאה המחייבת, אבל אילו חייבו אותו עדים על גניבה, והודה על טביחה – אם באו עדים מחייבים אותו.

משום שהודאת טביחה היא הודאה שאינה מחייבת

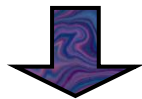
משנה

גנב על פי שניים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו אינו משלם ד' וה'

לכאורה אינו מובן מדוע כתב "גנב ע"פ שניים" – היה לו להשמיע תיכף הודה ע"פ עצמו או ע"פ ע"א. אלא ע"כ רצה להשמיע דין מיוחד ששייך רק לעניין הודאה של טביחה ומכירה.

מזה מבינים הודאת טביחה ומכירה דווקא דומה להודאת ע"א, שהודאת ע"א אילו בא לאחריה עד נוסף מחייב, כמו כן הודאה של טביחה אינה מחייבת כל עוד לא באו עדים.

משום שהודאת טביחה היא הודאה שאינה מחייבת

הגמרא דוחה ראיה זו:

הטעם שמדובר בהודאת גניבה דווקא, משום שבא ללמד חידוש מיוחד שאם הודה על גניבה לבד שוב א"א לחייבו על טביחה ומכירה, שהרי בעת שהודה על גניבה נפטור מכפל, ממילא אם יבואו עדים ויחייבו אותו על טביחה יאא שהוא ישלם ג' או ד' – והתורה אמרה ד' וה' ולא ג' וד'.

מיקרה א'

הדין:
עדות שבטלה
מקצתה בטלה

מיקרה ב'

הדין:
גנב משלם כפל
וכת ב' משלמים
תשלומי ג'

ע"ז אמר סומכוס שעדים זוממים משלמים כפל וגנב תשלומי שלשה

על הסיפא
לא מוזבן מדוע עדים זוממים אמורים לשלם כפל - הרי לא הוזמו עליה. כמו"כ לא מוזבן מדוע הגנב משלם תשלומי ג' שהעדים שהעידו הוזמו.

על הרישא
האם סומכוס לא סובר שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה.

לא על הרישא ולא על הסיפא אלא סיפור אחר:

אלא ע"כ שמדובר:

דעת סומכוס:
הודאת טביחה אינה הודאה
משום שאינה מחייבתו.

סומכוס וחכמים נחלקו האם הודאה שאינה מחייבת היא הודאה

דעת חכמים:
הודאת טביחה הודאה
גמורה ופטור עליה

דחילה:

את לוי ויהודה א"א להזים - משום שהזמת עדים היא דווקא על דבר שזממו, אבל כאן לאחר שיהגב עצמו הודה שהוא גנב וטבח בפניהם, ממילא הם לא נקראים "זוממים" - וא"א להזימם.

סוּמְכִים

עדות שאי אתה יכול להזימה הוי עדות לכך אפשר לקבל את עדותם של לוי ויהודה.

זִכְמִים

עדות שאי אתה יכול להזימה אינה עדות לכך א"א לקבל את עדותם של לוי ויהודה.

גנב הקדיש ואח"כ טבח או מכר משלם כפל ואינו משלם ד' זה'

כשגנב ואח"כ הקדיש נחשיב את עלם מעשה הקדש כמכירה - כי מה לי מכרו להדיוט או להקדש.

קשיא:

שלב ב' הקדישה

שלב ב' קיבל על עלמו

שלב א' גנב

תירוץ:

הרי זו אלוה שהתח"מתי

הרי ע"ו עוזה

משנתנו כרבי שמעון - היות ובהמה זו באחריותו של הגנב, לכך לא יראה מרשותו של הגנב, ולכך אינו נחשב כמכירה.

בסיפא מבואר שרבי שמעון מחלק בין קדשים שחייב באחריותו מובן שהרישא אינו כרבי שמעון.

קשיא:

משנתנו כרבי יוסי הגלילי שקדשים קלים ממון בעלים - ממילא לא יראה מרשותו של הגנב.

הרי זו אלוה

תירוץ:

קדישא:

אם נכונים הדברים שהרישא מדובר בקדשים קלים, א"כ אינו מובן מדוע המשנה מחלקת בין טבח קודם שהקדיש או הקדיש קודם שטבח - היה לו לחלק בהקדש גופו, אם הקדיש לקדשים קלים אינו משלם ד' וה' - אבל אם הקדיש לעולה שיאלה לגמרי מרשותו של הגנב משלם השלומי ד' וה'.

תירוץ:

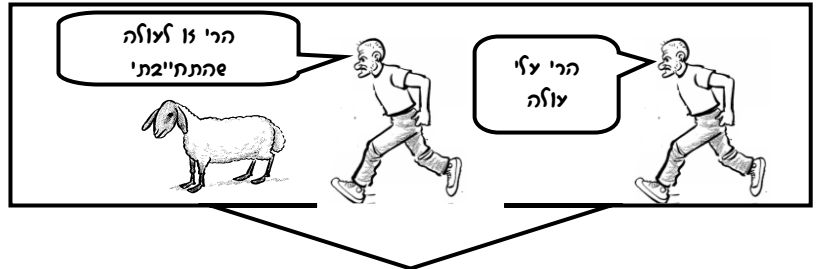
לעולם אין לחלק בין הקדשים קלים לקדשי קדשים - הגמרא מכריעה שדעת התנא שהקדש אינו נחשב כמכירה, משום שבמכירה הבהמה יולאת לגמרי מרשותו, אבל בהקדש אע"פ שהוא נכנס לרשותו של הקדש, אבל לא ילאת מרשות המקדיש, משום שנקרא "קרבו".

ביאור דעת רבי שמעון

מבוא למסע

קדשים שאינו חייב באחריותם
הגנב פטור.

קדשים שהחייב באחריותם
הגנב חייב.

קדישא:

מלד הסברא כריך להיות הפוך - קדשים שהחייב באחריותם עדיין לא ילאת מרשות הגנב, ואילו קדשים שאינו חייב באחריות ילאת לגמרי מרשות הגנב.

תירוץ:

מדובר שהבעלים הקדישו אותו.

היות והוא קדשים שהחייב באחריותם ממילא נחשב שהוא גנב מבית האיש.

הרי זו אולה שהתחייבתי

הרי זו אולה

היות והוא קדשים שאינו חייב באחריותם ממילא נחשב שהוא לא גנב מבית האיש.

הרי זו אולה

קדישא:

אם מדובר שהוא גנב מהבעלים "קרבו", ובקדשים שהחייב באחריות חייב כפול - ואם טבח ומכר מדוע הוא חייב בד' וה', הרי שחיטת קדשים בחוץ נחשב לשחוט חוץ שאינו מתיר לאכילה - ושחיטה שאינו ראויה אינו מחייב בד' וה'.

רבי יצחק - שנספך הדם, וממילא לא עלתה הקרבן לשם חובה, ואינו נחשב שחזרה הקרן לבעלים. - וכל העומד ליזוק כזרוק דמי.	רב דימי כשחטו צבית המקדש
רבי יוחנן - ששחטה שלא לשמה - ממילא הקרבן כשר אלא שלא עלתה לבעלים לשם חובה, ולכך לא נחשב שחזרה קרן לבעלים.	
שחט בעלי מומים בחוץ - וכל העומד לפדות כפדוי דמי.	רייש לקיש

ההזכחה שדעת רבי שמעון שכל העומד לזרוק בזרוק דמי

שיטת רבי שמעון שאיסורי הנאה אינם נחשבים אוכל ולכן אינם מטמאים

בשר קודש שעבר עליו לילה קודם שהספיקו לזרוק דמו

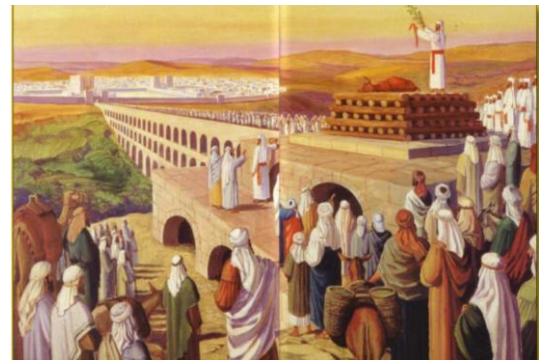
היות ולא היה לו שעת הכושר שהיה ראוי לאכילה, לכך אינו יכול להביל טומאה.

בשר קודש שעבר עליו לילה והספיקו לזרוק דמו

היות והיה לו שעת הכושר שהיה ראוי לאכילה, לכך הוא יכול להביל טומאה.

בגמרא במנחות מכריחה שמה שמבואר שלפני זריקה או לאחר זריקה אין הכוונה שזרקו בפועל או שלא זרקו בפועל, אלא אפילו אם היה זמן לזרוק אע"פ שלא הספיקו לזרוק את הדם, מ"מ הגשר מקבל טומאה, משום שכל העומד להזרוק זרוק דמי.

ההזכחה שדעת רבי שמעון שכל העומד לפדות בפדוי דמי

בשר פרה אדומה לאחר שנשחטה מקבלת טומאה

היות והיה לו שעת הכושר שהיה ראוי לאכילה, לכך הוא יכול להביל טומאה.

וטעם הדבר משום שרבי שמעון סובר שאפשר לפדות פרה אדומה לאחר שנשחטה א"כ אפילו לא פדו אותה היא מקבלת טומאה, משום שכל העומד לפדות כפדוי דמי

רבי שמעון מחייב על שחיטת קדשים בד' זח' - וקשה הרי שהחטי חוץ היא שחיטה שאינה ראויה

רבי יוחנן
שוחט תמימים בפנים ולא ראה לומר בעלי מומין, כי ראה לבאר את משנתו בתמימים (וכ"פ בעלי מומין)

רייש לקיש
שוחט בעלי מומין בחוץ לא ראה לומר בתמימים היות וליתא במכירה.

לפי הדברים הללו יוצא שיש מחלוקת מהודשת ביניהם

דיוש לקוש

התורה חייבה בד' זה רק באופן ששייך לעשות גם טביחה וגם מכירה.

ולכך:

שחט קדשים בפנים – פטור – מקום ליתיה במכירה.
מכר טריפה – פטור – מקום ליתיה בטביחה.

רבי יוחנן

התורה חייבה במכירה או בטביחה, ואין הכרח שיוכל לעשות את שניהם.

ולכך:

שחט קדשים בפנים – חייב – אע"ג ליתיה במכירה.
מכר טריפה – חייב – אע"ג ליתיה בטביחה.

מבואר בברייתא:

גנב כלאים וטביחה – או גנב טריפה ומכרה משלם ד' זה'.

בסתמא הברייתא כר"ש שדווקא שחיטה הראויה מחייבת, ומ"מ מכר טריפה חייב.
נפיון לתריץ – כרבנן סבור ששחיטה שאינה ראויה ג"כ נקרא שחיטה, ממילא טריפה איתא בטביחה ג"כ.
דיחוי – בשלמא כר"ש הסובר ששחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה, הברייתא מובנת, שהיות וטריפה איתא במכירה בלבד, לכך נקט בכלאים שחיטה בלבד.
אבל אם משנחנו כרבנן היה לו לחבר כלאים וטריפה – מכר או טבח משלם ד' זה'.

ששה הכתוב בתורה האם כוונתו גם לכלאים

כתוב בתורה זאת הבהמה אשר תאכלו: שור, שש כשבים ושש עזים. ממה שהתורה חזרה פעמים לומר שש למד רבא שכוונת התורה ללמד בנין אב לכל התורה שכל מקום שכתוב שש הכוונה שאינו בא על כלאים

על מה נסובים דברי רבא?

על חיוב ד' וה':

קשה: בכרייתא מבואר שיש חיוב ל' וה' על כלאים.

תירוץ – בחיוב ל' וה' יש לימוד מיוחד "או" שמרבה משום שכתוב או בין שור לכבש, ואי אתה יכול להוציאו כלאים מביניהם, כי א"א ללדת משור ושה א"כ ודאי שהאו בא למעט ולא לרבות.

על קדשים: כתוב שור או כשב או עז

קשה: לכאורה נימא שאו לרבות וממילא כלאים בקדשים שהרי שור וכבש אינו בא בכלאים.

תירוץ – היות והסיפא כשב או עז ממעט מזה מובן שגם הרישא בא למעט.

קשיא – אולי נימא איפכא.

תירוץ – אם למעט כריך שני פסוקים – כלאים ונדמה. אבל אם בא לרבות כריך רק כלאים משום שנדמה מובן מאליו = מזה מובן שהפסוק בא למעט.

למעשה בהמה:

לא כריך פסוק משום שלומדים ג"פ תחת הכתוב במעשר בהמה מתחת הכתוב בקדשים.

לבבד:

לא כריך פסוק משום שלומדים ג"פ העברה הכתוב בבכור מהעברה הכתוב במעשר.

למסקנה

חבמים
למעט פטר חמור

רבי אלעזר
למעט טמא שנולד מטהור
ועיבורו מן הטמא.

מתיר כלאים בפטר
חמור